

**UZŅĒMĒJDARBĪBAS FUNKCIJU
NODROŠINĀŠANAI NEPIECIEŠAMO
TERITORIJU TEMATISKAIS PLĀNOJUMS**

Rīgas domes Pilsētas attīstības departaments, 2017

Satura rādītājs

Izmantotie saīsinājumi.....	3
1. Tematiskā plānojuma nepieciešamības pamatojums	4
1.1. Tematiskā plānojuma vieta Rīgas plānošanas sistēmā.....	4
1.2. Tematiskā plānojuma izstrādes nepieciešamības pamatojums.....	6
1.3. Tematiskā plānojuma atbilstība Rīgas ilgtspējīgas attīstības stratēģijai	8
2. Uzņēmējdarbības klasifikācija	10
3. Rūpniecība	15
3.1. Rūpniecības uzņēmumu klasifikācija.....	15
3.2. Nosacījumi rūpniecības uzņēmumu vidošanai un attīstībai	17
3.3. Teritorijas rūpniecības attīstībai	22
3.3.1. Vējažsalas attīstības teritorija	23
3.3.2. Čiekurkalna attīstības teritorija	24
3.3.3. Dārziema attīstības teritorija	25
3.3.4. Granīta ielas attīstības teritorija	26
3.3.5. Maskavas ielas attīstības teritorija	27
3.3.6. Ziepniekkalna attīstības teritorija.....	28
3.3.7. Zasuļauka attīstības teritorija	29
3.3.8. Imantas attīstības teritorija.....	30
3.3.9. Lāčupes attīstības teritorija	31
3.3.10. Spilves attīstības teritorija	32
3.3.11. Bolderājas attīstības teritorija.....	34
4. Pakalpojumi.....	36
4.1. Pakalpojumu klasifikācija	36
4.2. Nosacījumi pakalpojumu uzņēmumu attīstībai	37
4.3. Teritorijas pakalpojumu attīstībai (pakalpojumu centri).....	38

PIELIKUMI

1. Apstrādes rūpniecības nozaru uzņēmumu attīstībai nozīmīgas teritorijas.
M 1:85 000
2. Pakalpojumu klasifikācija
3. Pakalpojumu centri. M 1:30 000

Izmantotie saīsinājumi

Saīsinājuma apzīmējums	Saīsinājuma skaidrojums
Attīstības programma	Rīgas attīstības programma 2014.–2020. gadam
ES	Eiropas Savienība
DUS	Degvielas uzpildes stacija
GUS	Gāzes uzpildes stacija
ha	Hektārs
IT	Informācijas tehnoloģijas
Latvija2030	Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam
MK	Ministru kabinets
MK noteikumi Nr. 240	MK 2013. gada 30. aprīļa noteikumi Nr. 240 “Vispārīgie teritorijas plānošanas, izmantošanas un apbūves noteikumi”
MK noteikumi Nr. 563	MK 2017. gada 19. septembra noteikumi Nr.563 “Paaugstinātas bīstamības objektu apzināšanas un noteikšanas, kā arī civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas plānošanas un īstenošanas kārtība”
Nr.	Numurs
RAP1995-2005	Rīgas attīstības plāns 1995.–2005. gadam
RD	Rīgas dome
RD PAD	Rīgas domes Pilsētas attīstības departaments
RTP	Rīgas teritorijas plānojums
RTP2006-2018	Rīgas teritorijas plānojums 2006.–2018. gadam
RTP2030	Izstrādes stadijā esošais Rīgas teritorijas plānojums
Stratēģija	Rīgas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam
TIAN	Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi
TmP	Tematiskais plānojums
TP	Teritorijas plānojums
Uzņēmējdarbības TmP	Uzņēmējdarbības funkciju nodrošināšanai nepieciešamo teritoriju tematiskais plānojums

1. Tematiskā plānojuma nepieciešamības pamatojums

1.1. Tematiskā plānojuma vieta Rīgas plānošanas sistēmā

Uzņēmējdarbības funkciju nodrošināšanai nepieciešamo teritoriju tematiskais plānojums (turpmāk – Uzņēmējdarbības TmP) ir izstrādāts saskaņā ar Rīgas domes (turpmāk – RD) 2013. gada 22. oktobra lēmumu Nr. 307 „Par Uzņēmējdarbības funkciju nodrošināšanai nepieciešamo teritoriju tematiskā plānojuma izstrādes uzsākšanu”.

Atbilstoši Teritorijas attīstības plānošanas likumam tematiskais plānojums (turpmāk – TmP) ir „teritorijas attīstības plānošanas dokuments, kurā atbilstoši plānošanas līmenim risināti specifiski jautājumi, kas saistīti ar atsevišķu nozaru attīstību (piemēram, transporta infrastruktūra, veselības aprūpes iestāžu un izglītības iestāžu izvietojums) vai specifisku tematu (piemēram, inženiertīklu izvietojums, ainaviski vērtīgas teritorijas un riska teritorijas)”¹.

Šis TmP ir sagatavots atbilstoši Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem, tai skaitā:

- 1) Satversmei;
- 2) Civillikumam;
- 3) likumam „Par pašvaldībām”;
- 4) Attīstības plānošanas sistēmas likumam;
- 5) Teritorijas attīstības plānošanas likumam un uz tā pamata izdotajiem MK noteikumiem;
- 6) likumam „Par ietekmes uz vidi novērtējumu”;
- 7) likumam „Par piesārņojumu”;
- 8) u.c.

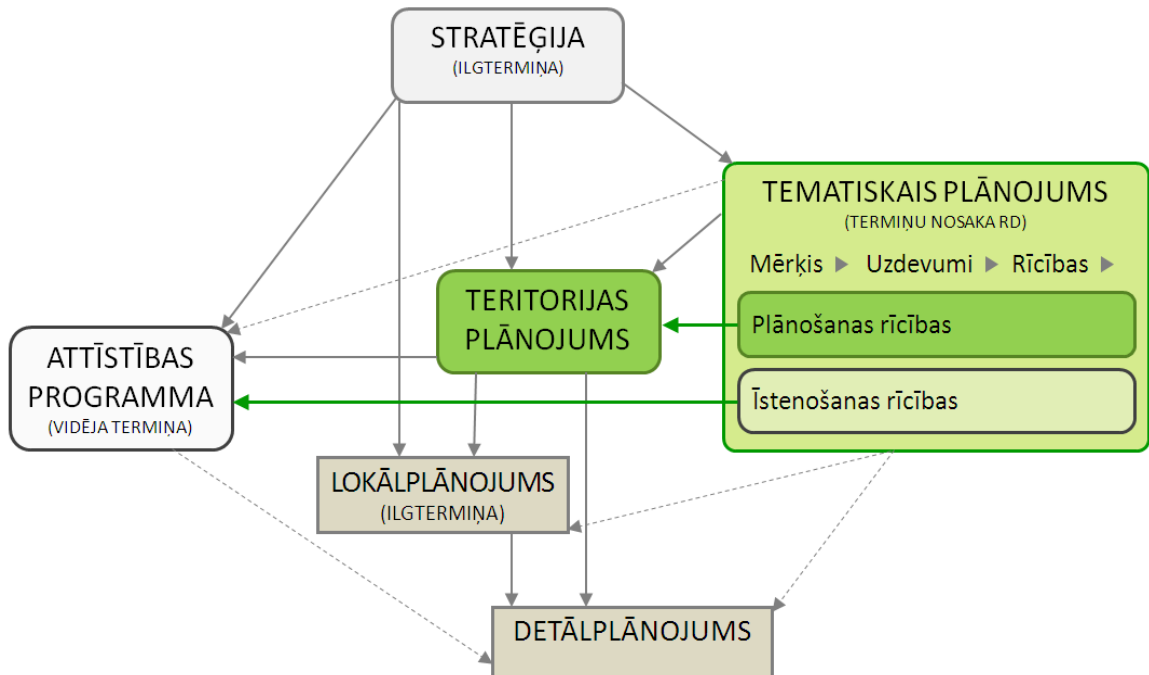
Uzņēmējdarbības TmP ir izstrādāts ar mērķi kalpot par pamatu RTP konceptuālajai daļai atbilstoši RD 2012. gada 3. jūlija lēmumam Nr.4936 „Par Rīgas teritorijas plānojuma izstrādes uzsākšanu”. Šis TmP tika vienlaicīgi izstrādāts un saskaņots ar 10 citiem TmP, kas detalizēti pēta konkrētu jautājumu specifiku un piedāvā risinājumus RTP un citiem plānošanas dokumentiem. Tā rezultātā RTP veidos šādi TmP:

1. Ainavu TmP;
2. Aizsargjoslu un aprobežojumu TmP;
3. Apstādījumu struktūras un publisko ārtelpu TmP;
4. Mājokļu attīstības TmP;
5. Meliorācijas attīstības TmP;
6. Rīgas brīvostas TmP;
7. Rīgas kultūrvēsturisko teritoriju TmP;

¹ Teritorijas attīstības plānošanas likums. Pieņemts Latvijas Republikas Saeimā 13.10.2011. ar grozījumiem, kas pieņemti līdz 13.02.2014.

8. Transporta attīstības TmP;
9. Ūdens teritoriju un krastmalu TmP;
10. Uzņēmējdarbības funkciju nodrošināšanai nepieciešamo teritoriju TmP;
11. Valsts un pašvaldības funkciju nodrošināšanai nepieciešamo teritoriju TmP.

Gan TmP, gan RTP ir hierarhiski pakārtoti Stratēģijai un kopā ar Attīstības programmu veido Rīgas attīstības plānošanas dokumentu sistēmu, kas shematiski atspoguļota 1.1. attēlā.

1.1. attēls. Rīgas attīstības plānošanas dokumentu sistēmas shēma

Kā redzams no 1.1. attēlā iekļautās shēmas, visi Rīgas attīstības plānošanas dokumenti, tostarp TmP, atrodas ciešā savstarpējā sasaistē, nodrošinot, ka Rīgas pilsētas teritorijas attīstība tiek plānota tā, lai varētu paaugstināt dzīves vides kvalitāti, ilgtspējīgi, efektīvi un racionāli izmantot teritoriju un citus resursus, kā arī mērķtiecīgi un līdzsvaroti attīstīt ekonomiku.

Katrs TmP ietver sevī TmP nepieciešamības pamatojuma sadaļu, esošās situācijas izvērtējuma sadaļu, TmP risinājumu sadaļu, kā arī sadaļu, kas raksturo TmP īstenošanas kārtību, sadarbību ar citām RD un valsts institūcijām.

TmP iekļautie risinājumi ir attiecināmi uz RD un tai pakļautām struktūrvienībām, projektu pieteicējiem un kapitāla ieguldītājiem, zemes īpašniekiem, vietējiem un ārzemju investoriem.

1.2. Tematiskā plānojuma izstrādes nepieciešamības pamatojums

Kopš dibināšanas brīža Rīgas pilsētas teritorijai kā saimnieciskās darbības īstenošanas vietai vienmēr ir bijusi pievērsta gan vietējo, gan citu valstu uzņēmēju interese. To ir veicinājušas lielpilsētas aglomerācijas spējas, valsts galvaspilsētas statuss, pilsētas vēsturiskās attīstības īpatnības u.c. faktori.

Laika gaitā Rīga izveidojusies par Latvijas uzņēmējdarbības centru, kura ekonomiskā ietekme sniedzas ārpus Latvijas robežām.

Saimnieciskā attīstība ir viens no Rīgas pilsētas turpmākās attīstības balstiem. Tā nodrošinās ienākumus gan rīdziniekiem, šādi dodot iespēju uzturēt sevi un savu ģimeni, gan pašvaldībai – turpmākai publisko pakalpojumu un infrastruktūras attīstībai.

Plānojot Rīgas saimniecisko attīstību, ir nepieciešams ņemt vērā pašvaldības atšķirības no pārējām Latvijas pašvaldībām, ieskaitot valsts galvaspilsētas statusu un to, ka Rīga ir Latvijas un Baltijas reģiona lielākā metropole, kam atbilstoši Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijai līdz 2030. gadam (turpmāk – Latvija2030) ir jāklūst par Eiropas nozīmes kultūras, tūrisma un biznesa centru. Saskaņā ar Latvija2030 nostādņēm valstī ir jāattīsta inovatīva, konkurētspējīga un uz vides saglabāšanu vērsta ekonomika un Rīgai kā valsts galvaspilsētai un ekonomikas centram šajā procesā ir īpaši liela nozīme.

Ekonomiski aktīvo individuālo komersantu un komercsabiedrību skaita dinamika raksturo ekonomisko aktivitāti galvaspilsētas teritorijā. Uzņēmējdarbības intensitātes līmenis kalpo kā indikators, kas liecina par pilsētas uzņēmējdarbības vides atbilstību uzņēmēju un investoru darbības mērķiem.

Rīgas pašvaldība veic virkni pasākumu, lai atbalstītu uzņēmējus un radītu labvēlīgus apstākļus uzņēmējdarbības uzsākšanai un īstenošanai ilgtermiņā.

Nozīmīgs uzņēmumu attīstības un izvietojuma pārvaldības līdzeklis ir vietējās pašvaldības administratīvās teritorijas plānošana, kas ietver teritorijas izmantošanas un apbūves plānošanu. Tā tiek balstīta uz uzņēmēju vajadzību izzināšanu un risinājumu meklēšanu uzņēmējdarbības attīstībai, kas īstenojami ar teritorijas attīstības plānošanas instrumentiem – funkcionālo zonējumu, publisko infrastruktūru, teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumiem, kā arī citiem teritorijas izmantošanas nosacījumiem.

Uzņēmējdarbības attīstība Rīgā lielā mērā ir noteikusi Latvijas galvaspilsētas izaugsmi, kā arī tās teritorijas līdzšinējo izmantošanu un apbūvi. Šodienas pilsētas veidolā un teritoriju bilancē iezīmējas pilsētas ekonomikas attīstības tendences un prioritātes iepriekšējos plānošanas periodos.

Uzņēmējdarbības teritoriālā attīstība Rīgas teritorijā laika periodā no 1995. līdz 2005. gadam ir notikusi saskaņā ar Rīgas attīstības plānu 1995. – 2005. gadam (turpmāk – RAP1995–2005), bet kopš 2006. gada – ar Rīgas teritorijas plānojumu 2006. – 2018. gadam (turpmāk – RTP2006–2018).

Jāatzīmē, ka RTP2006-2018 tika izstrādāts un apstiprināts Latvijas valsts ekonomiskās izaugsmes periodā atbilstoši tā laika tautsaimniecības attīstības rādītājiem un prognozēm. Kopš tā laika ir būtiski mainījusies sociāli ekonomiskā situācija Rīgā un valstī kopumā. No 2008. līdz 2011. gadam globālās ekonomiskās lejupslīdes ietekmē Rīgā būtiski samazinājās celtniecības apjomi, strauji pieauga nepabeigtu celtniecības objektu skaits, netika realizēti detālpilānojumi, daudzviet konstatēts un būtiski pieaug pieprasījums teritorijas atļautās izmantošanas maiņai.

Finanšu krīze aktualizēja daudzus nozīmīgus jautājumus. Tā lika pārvērtēt arī zemes izmantošanas politiku Rīgas pilsētā, jo, atsākoties ekonomiskai izaugsmei valsts galvaspilsētā, spēkā esošais RTP vairs nespēja pilnībā nodrošināt pilsētas pašreizējās un arī nākotnes vajadzības, nebija labvēlīgs pilsētas infrastruktūras attīstībai, kā arī neveicināja investīciju piesaisti. Turklāt 2011. gada 1. decembrī stājās spēkā Teritorijas attīstības plānošanas likums, kas mainīja normatīvo aktu regulējumu, paredzot plānojumam citu detalizācijas pakāpi, kas ļauj vieglāk piemēroties mainīgajai ekonomiskajai situācijai.

Pamatojoties uz iepriekš minēto Uzņēmējdarbības TmP ietvaros, izstrādājot Rīgas teritorijas plānojumā iekļaujamos risinājumus, nepieciešams ņemt vērā gan esošo sociāli ekonomisko situāciju pilsētā un valstī, gan prognozes attiecībā uz ekonomikas izaugsmi ES un pasaulē.

Uzņēmējdarbības TmP ir pirmais uz uzņēmējdarbību orientētais Rīgas pilsētas teritorijas attīstības plānošanas dokuments. Tas izstrādāts, balstoties uz Latvijas Republikas normatīvo aktu regulējumu un attiecīgo jomu speciālistu veiktajām izpētēm, darbā iesaistot sabiedrību, uzņēmējus un to profesionālās apvienības, valsts iestādes, pašvaldības pārvaldes struktūrvienības, kaimiņu pašvaldības, profesionālās un augstākās izglītības iestādes u.c.

Uzņēmējdarbības TmP galvenais uzdevums ir radīt priekšnoteikumus skaidru Rīgas teritorijas izmantošanas un apbūves nosacījumu definēšanai, lai uzņēmēji varētu plānot savu saimniecisko darbību un investori – savu līdzdalību pilsētas attīstībā.

Uzņēmējdarbības TmP izstrādāts, iesaistot sabiedrību un nodrošinot informācijas un lēmumu pieņemšanas atklātumu, sniedzot ikvienam interesentam iespēju iesaistīties un līdzdarboties. Sabiedrības līdzdalība Uzņēmējdarbības TmP izstrādē nodrošināta ar plašsaziņas līdzekļu palīdzību, organizējot iedzīvotāju un uzņēmēju aptaujas, apkaimju sanāksmes un tematiskos seminārus, lai uzklausītu rīdziniekus un kopīgi meklētu risinājumus kā radīt labvēlīgas iespējas uzņēmējdarbības attīstībai un veicināt uzņēmumu iekļaušanos pilsētvidē.

1.3. Tematiskā plānojuma atbilstība Rīgas ilgtspējīgas attīstības stratēģijai

Uzņēmējdarbības TmP ir izstrādāts, lai atbilstoši plānošanas līmenim īstenotu Rīgas ilgtermiņa attīstības stratēģiskās nostādnes un risinātu jautājumus, kas saistīti ar uzņēmējdarbības attīstību pašvaldības administratīvajā teritorijā.

TmP risinājumi izstrādāti, pamatojoties uz Stratēģijā noteikto Rīgas pilsētas pašvaldības ilgtermiņa attīstības redzējumu, mērķiem, prioritātēm un telpiskās attīstības perspektīvu.

Stratēģijā tiek uzsvērts, ka pašvaldības galvenais uzdevums ekonomikas attīstībā ir uzņēmējdarbības sekmēšana, tai skaitā kopā ar valsti veidojot labvēlīgu uzņēmējdarbības vidi un veicinot inovatīvu tehnisko risinājumu ieviešanu.

Līdzās saimnieciskās darbības tiesiskā regulējuma pilnveidošanai, pastāvošo administratīvo procedūru vienkāršošanai un uzņēmējiem nepieciešamo publisko pakalpojumu pieejamības un kvalitātes uzlabošanai, uzņēmējdarbības attīstībai vienlīdz nozīmīga ir ilgtspējīga pilsētvide. Tieši ar pilsētvides plānošanu pašvaldība pamatā nodrošina ilgtspējības principam atbilstošu priekšnoteikumu radīšanu uzņēmējdarbības attīstībai pašvaldības administratīvajā teritorijā. Savukārt, attīstīta ekonomika ir pilsētvides pilnveidošanas resursu avots.

RTP2006-2018 paskaidrojuma rakstā ietvertās RD politikas.	Stratēģijā ietvertie nosacījumi	Uzņēmējdarbības TmP iekļautie risinājumi
Lai izvairītos no jaunu, neurbanizētu teritoriju apgūšanas, tiks veicināta atbalstīta degradēto un citu, jau urbanizēto, bet neefektīvi izmantoto rūpniecības un ražošanas teritoriju revitalizācija.	Pilsētas ekonomikas izaugsme tiks veicināta uz jau apbūvētu, bet ekonomiski neefektīvu, t.sk. degradētu, teritoriju reaktivāciju (35 §, 257 §). Stratēģijā kā prioritārā ražošanas attīstības teritorija resursietilpīgām nozarēm (uzņēmumiem, kuriem, pirmkārt, nepieciešamas lielākas elektroenerģijas jaudas, arī lielāki ūdens teritorijas resursi un lielākas zemes platības; arī nozarēm, kas saistītas ar piegādēm lielos apjomos un kurām ir svarīga ērta piekļūšana, nešķērsojot pilsētas centru) noteikta Granīta iela, kas attīstāma kā jauna tipa ražošanas telpa, piemērota plašam nozaru spektram, veidojot kvalitatīvu ražošanas puduri (213 §). Pašvaldības nozīmīgākais ieguldījums teritorijas attīstībā ir investīcijas inženiertehniskās infrastruktūras un ielu būvniecībā, kā arī sabiedriskā transporta satiksmes uzlabošanā (214 §).	Uzņēmējdarbības TmP sniegti nosacījumi rūpniecībai nozīmīgu teritoriju tālākai attīstībai, atlasot 11 rūpniecības attīstībai nozīmīgas teritorijas un iekļaujot tajās degradētas un neefektīvi izmantotas industriālas teritorijas.
Veicināt Rīgas uzņēmējdarbības vidi tā, lai pilsētas ekonomiskā attīstība balstītos uz nozarēm ar augstu pievienoto vērtību, starp kurām ir jāmin apstrādes rūpniecība, būvniecība, viesnīcas un restorāni, transports, glabāšana un sakari, konsultāciju pakalpojumi (IT, vadības, juridiskie), atpūtas un izklaides pakalpojumi, kā arī izglītības iestādes.	Viens no Rīgas pilsētas pašvaldības ilgtermiņa attīstības mērķiem ir inovatīvas, atvērtas un eksportspējīgas ekonomikas attīstība (IM2), tā sasniegšanai līdz 2030. gadam pašvaldība plāno veikt virkni pasākumu, tostarp īstenot pārdomātu zemes izmantošanas politiku un atbalstīt uzņēmējdarbībai nepieciešamās infrastruktūras izveidi, ar nolūku radīt uzņēmējdarbībai labvēlīgu vidi Rīgā (33 §). Prioritārās ekonomikas nozares ir: osta, transports un loģistika, ķīmiskā	Izvērtējot esošo teritoriju izmantošanu, piekļuves iespējas un inženierapgādi, Uzņēmējdarbības TmP noteiktas 11 teritorijas vieglās un smagās rūpniecības attīstībai, katrai no teritorijām piedāvājot vēlamāko attīstības scenāriju un fiksējot nepieciešamos uzlabojumus inženierinfrastruktūras nodrošinājumā. Uzņēmējdarbības TmP

	<p>rūpniecība, datoru tehnoloģijas, elektrotehnikas ražošana, profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi, metālizstrādājumu ražošana un mašīnbūve, tūrisms un izglītība (31 §, 73 §).</p> <p>Pašvaldība veicinās savstarpēji nesaistītu komersantu, pētniecības, izglītības un citu institūciju sadarbības jeb puduru veidošanās programmu attīstību Rīgas pilsētā un plašākā teritorijā, atbalstot Rīgas ekonomikas nozaru un komersantu konkurētspējas celšanu, eksporta apjoma palielināšanu, inovāciju un jaunu produktu veidošanos (36 §).</p>	<p>risinājumi ir izstrādāti, lai kalpotu par telpiskās attīstības pamatu pašvaldības atbalsta plāna uzņēmējdarbības veicināšanai izveidei.</p>
<p>Ražošana ir svarīga Rīgas pilsētas un Latvijas attīstībai, tādējādi jāatbalsta uz zinātni un augstām tehnoloģijām balstītu ražošanas uzņēmumu ienākšana tirgū.</p>	<p>Lai palielinātu rūpniecības pievienoto vērtību, Rīgas pilsētas pašvaldība sadarbībā ar valsts iestādēm plāno realizēt industriālo politiku, tam atvēlot nepieciešamās platības ražošanai stratēģiski svarīgās teritorijās (34 §). Galvenie ražošanas centri ārpus RBO pilsētas struktūrplānā noteikti Ziepniekkalnā un Šķīrotavā, nozīmīgas ražošanas teritorijas ir Imantā, Zaslaukā, Ilģuciemā, Sarkandaugavā, Bolderājā, Dārziemā.</p> <p>Smago ražošanu pēc iespējas koncentrēt speciāli tam izveidotos industriālos parkos – Granīta ielā, Spilvē un Vienības gatves teritorijā. Ja Granīta ielā galvenokārt attīstāma smagā ražošana, tad Vienības gatves un Spilves industriālajās teritorijās paredzēta arī vieglo inovatīvo ražošanas nozaru attīstība (280 §).</p>	<p>Izvērtējot esošo teritoriju izmantošanu, piekļuves iespējas un inženierapgādi, Uzņēmējdarbības TmP noteiktas 11 teritorijas vieglās un smagās rūpniecības attīstībai, katrai no teritorijām piedāvājot vēlamāko attīstības scenāriju un fiksējot nepieciešamos uzlabojumus inženierinfrastruktūras nodrošinājumā.</p> <p>Uzņēmējdarbības TmP sniegti priekšlikumi nosacījumiem funkcionālā zonējuma veidošanai RTP2030 un uzņēmumu izvietošanai, lai veicinātu konfliktu mazināšanos starp iedzīvotājiem un uzņēmējiem, mazinātu negatīvu ietekmi uz vidi.</p>
<p>Lai nodrošinātu vienmērīgu pilsētas attīstību visos tās rajonos un mazinātu saimnieciskās darbības centralizāciju un transportlīdzekļu plūsmu pilsētas centrā, jāveicina un jāatbalsta uzņēmumu dibināšana jaunajās attīstības teritorijās un vietējos centros.</p>	<p>Lai palielinātu Rīgas pilsētas kā biznesa darījumu vietas nozīmi un ik gadu uzņemtu starptautiski nozīmīgus, lielus pasākumus, Rīgas pilsētas pašvaldība plāno radīt priekšnoteikumus darījumu un pasākumu infrastruktūras attīstībai pilsētā.</p> <p>Atbilstoši pilsētvides un ekonomiskās attīstības tendencēm izvērtējama ir smagās ražošanas objektu atrašanās tiešā Rīgas vēsturiskā centra un tā aizsardzības zonas tuvumā (279 §).</p>	<p>Lai ilgtermiņā apkaimju centros nodrošinātu daudzveidīgu pakalpojumu klāstu un uzlabotu katra dzīvojamā rajona funkcionalitāti un pievilcību, Uzņēmējdarbības TmP ietvaros ir izstrādāti risinājumi pakalpojumu centru sistēmas attīstībai Rīgas pilsētā.</p>

2. Uzņēmējdarbības klasifikācija

Uzņēmējdarbība ir pilsētas ekonomiskās attīstības dzinējspēks. Veiksmīga uzņēmumu pastāvēšana un darbība, nodrošinot iedzīvotājus ar darba vietām un ienākumiem, vairojot pilsētas ienākumus un labklājību, ir būtiska, lai sekmētu Rīgas un, ņemot vērā Rīgas kā galvaspilsētas ietekmi uz valsts kopējo ekonomiku, arī visas valsts attīstību.

Uzņēmējdarbība Rīgā tradicionāli attīstījies ciešā sasaistē ar dzīvojamo apbūvi. Līdz ar industrializācijas attīstību un pilsētas izplešanos 19. gs. otrajā pusē ap industriālās apbūves puduriem pilsētas perifērijā tika būvētas strādniekiem paredzētās dzīvojamās mājas, aizsākot Rīgas priekšpilsētu attīstīšanos. Mazie un vidējie uzņēmumi izvietojās visā pilsētas teritorijā, turklāt līdz 1879. gadam netika regulēta rūpniecības uzņēmumu izvietošana pilsētā, tādējādi veicinot mozaīkveida struktūras veidošanos. Pieaugot pilsētas mērogam un attīstoties apdzīvojuma intensitātei, tolaik attālie pilsētas rajoni aizvien pietuvinājās centram.

20. gs. vidū, mainoties valsts pārvaldes un ekonomiskajai sistēmai, veidojās cita pieeja gan rūpnieciskās, gan dzīvojamās apbūves veidošanai, liekot uzsvāru uz plašām monofunkcionālām teritorijām.

Līdz ar Latvijas valstiskās neatkarības atjaunošanu uzņēmējdarbības attīstība piedzīvojusi būtiskas pārmaiņas, no valsts diktētas plānveida ekonomikas pārejot uz tirgus regulētu ekonomiku. Savu nozīmi zaudēja milzīgie rūpniecības korpusi un tiem nepieciešamās plašās ražošanas teritorijas, bet to pielāgošana jaunajiem apstākļiem ne visur ir noritējusi veiksmīgi. Tāpēc, izstrādājot RTP2030, viens no būtiskākajiem uzdevumiem ir izvērtēt, kur turpmāk veicināt uzņēmējdarbības, īpaši rūpniecības attīstību, izvērtējot teritorijas, kur jau šobrīd notiek liela mēroga ražošana vai arī tiek novērota ražošanas objektu ģeogrāfiskā koncentrācija, un kādreiz saimnieciski izmantotas un apbūvētas, bet šobrīd pamestas vai nepilnvērtīgi izmantotas teritorijas.

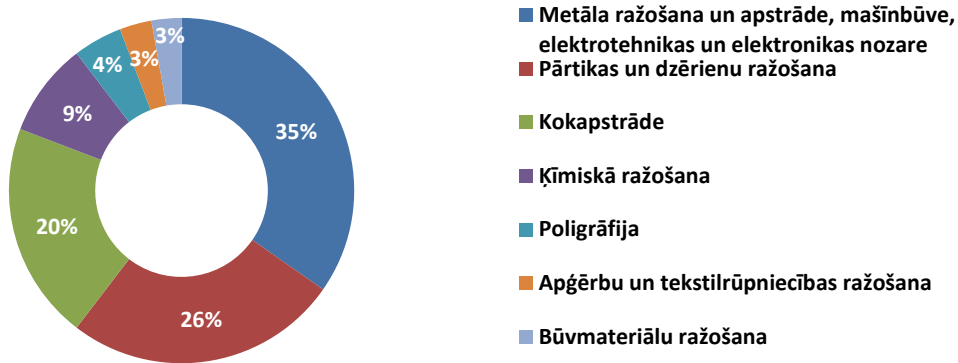
Teritorijas plānojuma galvenais uzdevums ir izstrādāt noteikumus, kas novērstu iespējamus un mazinātu esošos konfliktus starp dzīvojamās apbūves un uzņēmējdarbības, īpaši rūpniecības, attīstību, vienlaikus nevajadzīgi neaprobežojot uzņēmējus un to uzņēmējdarbības attīstību. Konfliktsituāciju veidošanās īpaši raksturīga ir uzņēmumu saimnieciskās darbības ietekmēm saskaroties ar iedzīvotāju interesēm.

Uzņēmējdarbība iedalāma divās lielās grupās – rūpniecība un pakalpojumi. Abu grupu uzņēmējdarbība ietekmē apkārtējās teritorijas, tāpēc jaunu rūpniecības vai pakalpojumu uzņēmumu izvietošana un esošo uzņēmumu darbības paplašināšana ir vērtējama pēc dažādiem kritērijiem, kas raksturo iespējamo ietekmi uz apkārtējo teritoriju vides kvalitāti un attīstību.

Rūpniecība ir viena no nozīmīgākajām Rīgas pilsētas tautsaimniecības nozarēm, kas veicina gan pilsētas attīstību, gan rada darba vietas iedzīvotājiem. Apstrādes rūpniecības uzņēmumu kopējais apgrozījuma apjoms ir 1,5 miljardi eiro.²

² Uzņēmējdarbības funkciju nodrošināšanai nepieciešamo teritoriju telpiskās struktūras izstrāde. SIA "Grupa93", Rīga, 2015

Lielāko īpatsvaru Rīgas pilsētas rūpniecības uzņēmumu radītajā apgrozījumā šobrīd ieņem metāla ražošana un apstrāde, mašīnbūve, elektrotehnikas un elektronikas nozare – 35 %. Otrā lielākā rūpniecības apakšnozare ir pārtikas un dzērienu ražošana – 26 %. Nedaudz mazāks īpatsvars ir kokapstrādes nozarei – 20 %.

2.1. attēls. Apstrādes rūpniecības apakšnozaru īpatsvars kopējā Rīgas pilsētas rūpniecības uzņēmumu radītajā apgrozījumā

Apstrādes rūpniecības nozares uzņēmumi, salīdzinājumā ar citām Rīgas pilsētas ekonomikas nozarēm, ir izvietoti izteikti koncentrēti. Šobrīd lielākie apstrādes rūpniecības klasteri ir izvietoti gan Daugavas labajā, gan kreisajā krastā, koncentrējoties Rīgas pieostas apkaimēs, kā arī gar dzelzceļu līnijām un pilsētas maģistrālēm. Esošais apstrādes rūpniecības nozaru uzņēmumu klasteru izvietojums ir telpiskais pamats apstrādes rūpniecības tālākai izaugsmei, tomēr, vērtējot tālākās attīstības perspektīvas, jāreķinās ar uzņēmumu novietojumu attiecībā pret dzīvojamām zonām. Arī Rīgas centra teritorijā darbojas vairāki lieli apstrādes rūpniecības uzņēmumi, kas vēsturiski attīstījušies šajā pilsētas daļā, lielākoties pārtikas un dzērienu apstrādes rūpniecības uzņēmumi – Akciju sabiedrība (turpmāk – A/S) “Laima”, A/S “Latvijas Balzams”, SIA “Rīgas piensaimnieks”. Tāpat centrā esošie uzņēmumi lielākoties ir vieglās rūpniecības uzņēmumi un uzņēmumi, kuru ietekme uz vidi nav būtiska.³

Uzņēmumu un pilsētas iedzīvotāju līdzāspastāvēšanas konfliktsituāciju izpēte dažādās Rīgas pilsētas apkaimēs ļauj secināt, ka to cēloņi un raksturs ir atšķirīgi. Tos galvenokārt nosaka apkaimes izvietojums, vēsturiskās attīstības īpatnības, kā arī apkaimes teritorijā strādājošo rūpniecības uzņēmumu nozares specifika.

Ar pakalpojumu sniegšanu saistītas uzņēmējdarbības ietekme uz pilsētvidi ir saistīta ar objekta mērogu, kā arī darbības specifiku, kam var būt nepieciešama piesārņojošas darbības atļauja, taču pārsvarā, ja pakalpojumu objekts nesasniedz lielu mērogu, pakalpojumu sniegšana ir darbība, kas savietojama ar dzīvojamo un publisko apbūvi.

RTP2006-2018 īstenošanas laikā kopējā Rīgas pilsētas ekonomikas nozaru struktūrā pieaudzis komercpakalpojumu, tirdzniecības jomu, transporta un sakaru, kā arī finanšu starpniecības nozares īpatsvars, kas veicinājis pieprasījumu pēc komerciālām platībām. Sekojot šim pieprasījumam, Rīgas pilsētvidē parādījās jauni pakalpojumu nozares objekti –

³ Uzņēmējdarbības funkciju nodrošināšanai nepieciešamo teritoriju telpiskās struktūras izstrāde. SIA “Grupa93”, Rīga, 2015

tirdzniecības centri, banku centrālie biroju nami, noliktavu un biroju kompleksi gan pilsētas centrā, gan attālākās apkaimēs.⁴

2014. gada oktobrī pētījuma „Uzņēmējdarbības funkciju nodrošināšanai nepieciešamo teritoriju telpiskās struktūras izstrāde” ietvaros veiktās Rīgas uzņēmēju aptaujas rezultāti liecina, ka apkalpes objektu izvietojuma īpatnības ir atbilstoši nozares specifikai:⁵

- 1) būvniecības nozares uzņēmumi ir elastīgi attiecībā pret novietojumu un pēc nepieciešamības var pārvietot savu saimniecisko darbību. To faktiskā darbība – būvniecības darbi – tiek veikti ar būvniecības uzņēmumu biroju nesaistītās vietās;
- 2) informācijas un komunikāciju pakalpojumu nozares uzņēmumi izvietoti, galvenokārt, Rīgas pilsētas centrā, kur to koncentrācija ir lielāka, salīdzinoši ar citu nozaru uzņēmumiem. Pārējā Rīgas teritorijā informācijas un komunikācijas pakalpojumu nozares uzņēmumi ir izvietoti salīdzinoši vienmērīgi;
- 3) transporta un uzglabāšanas nozares uzņēmumi (kravu pārvadājumi, pasažieru pārvadājumi, dzelzceļa transports, gaisa transports, pasta un kurjeru pakalpojumi) Rīgas teritorijā ir izkārtoti nevienmērīgi, tomēr vairāk koncentrējas ārpus centra. Pilsētas centrā vairāk koncentrēti pasta un kurjeru pakalpojumi, arī pasažieru pārvadājumu uzņēmumi (galvenokārt, Centrālās dzelzceļa stacijas un autoostas tuvumā). Kravu pārvadājumu nozares uzņēmumi pamatā atrodas pie lielākajām pilsētas maģistrālēm, kas ir arī ievadi/izvadi no Rīgas virzienā uz Daugavpili, virzienā uz lidostu, gar Brīvības ielas asi, pie Rīgas brīvoostas teritorijas un virzienā uz Jelgavu;
- 4) tūrisma nozares uzņēmumi Rīgas teritorijā ir izvietoti, galvenokārt, pilsētas centrā, kas skaidrojams ar lielo iedzīvotāju un tūristu koncentrāciju, kā arī citu tūrisma uzņēmējdarbībai svarīgu objektu izvietojumu (muzeji, ēdināšanas uzņēmumi, veikali). Neliela tendence tūrisma uzņēmumu (galvenokārt, viesnīcas) izvietojumā ir atrašanās vieta virzienā uz lidostu;
- 5) profesionālo, zinātnisko un tehnisko pakalpojumu nozares uzņēmumu izvietojums Rīgas pilsētā ir vērtējams kā izklīdēts, bez izteiktas teritoriālas koncentrācijas, ko nosaka katra uzņēmuma specializācija un darbības joma.

Iedzīvotājiem sniegto komercpakalpojumu piedāvājums, galvenokārt, ir atkarīgs no pieprasījuma, kā arī uzņēmēju ieinteresētības un iespējām sniegt konkrētu pakalpojumu pilsētas iedzīvotājiem, ņemot vērā uzņēmējdarbībai pieejamās teritorijas, esošo tehnisko infrastruktūru u.c. priekšnoteikumus.

Ņemot vērā, ka pakalpojumu uzņēmumu saimnieciskā darbība un attīstība ir tieši atkarīga no apmeklētājiem, to izvietojums tiek maksimāli pietuvināts esošajiem un potenciālajiem klientiem. Mūsdienās apkalpes objekti ir Rīgas pilsētas teritoriju ar mājokļa funkciju neatņemama sastāvdaļa. Līdz ar to, arvien aktuālāks kļūst jautājums par apkalpes objektu ietekmi uz iedzīvotājiem un vidi, kurā viņi dzīvo, strādā un atpūšas.

⁴ Rīga – pilsēta, kas dzīvo... 2009-2012. Rīga: Rīgas domes Pilsētas attīstības departaments, 2012.

⁵ Uzņēmējdarbības funkciju nodrošināšanai nepieciešamo teritoriju telpiskās struktūras izstrāde. SIA “Grupa93”, Rīga, 2015

RTP2030 izstrādes ietvaros īstenoto sabiedrības līdzdalības pasākumu „Iedzīvotāju sanāksmes apkaimēs”⁶ un „Apkaimju gids”⁷ rezultāti rāda, ka galvenie konfliktu cēloņi starp iedzīvotājiem, uzņēmējiem, apkaimju biedrībām u.c. interešu grupām ir:

- 1) uzņēmumu saimnieciskās darbības radītais vides piesārņojums – nepatīkamas smakas, putekļi, dūmi, vibrācijas, troksnis u.c.;**
- 2) ar uzņēmumu saimnieciskās darbības nodrošināšanu saistīta kravas autotransporta radītā ietekme uz pilsētvidi – augsts satiksmes intensitātes līmenis, liela satiksmes infrastruktūras noslodze un nolietojšanās, kā arī transporta radītais troksnis, vibrācijas, pārvadājamo materiālu nobirumi un nolijumi u.c.**

Atsevišķa uzņēmumu grupa ir uzņēmumi, kuru darbība ir saistīta ar paaugstinātas bīstamības objektiem – ēkām vai inženierbūvēm, kas tiek izmantotas saimnieciskā vai citā veidā, saistītā ar enerģijas ražošanu un uzkrāšanu, elektromagnētisko starojumu, ugunsnedrošu, sprādzienbīstamu, bīstamu ķīmisku vielu un maisījumu, bīstamo atkritumu, augu karantīnas organismu, bioloģiski aktīvu un radioaktīvu vielu, kodolmateriālu un to atkritumu pārstrādi, apstrādi, ražošanu, lietošanu, uzglabāšanu un transportēšanu.⁸

Saskaņā ar Civilās aizsardzības un katastrofu pārvaldīšanas likumu un MK 2017. gada 19. septembra noteikumiem Nr. 563 „Paaugstinātas bīstamības objektu apzināšanas un noteikšanas, kā arī civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas plānošanas un īstenošanas kārtība” (turpmāk – MK noteikumi Nr. 563) Rīgas pilsētas teritorijā esošie paaugstinātas bīstamības objekti atbilstoši šo objektu kaitējuma iespējamam apjomam tiek iedalīti trīs grupās:

- 1) A kategorijas paaugstinātas bīstamības objekti, kas dažādu faktoru ietekmes dēļ var izraisīt valsts mēroga katastrofu vai nodarīt būtisku kaitējumu cilvēku, vides un īpašuma drošībai (valsts nozīmes paaugstinātas bīstamības objekti);
- 2) B kategorijas paaugstinātas bīstamības objekti, kas dažādu faktoru ietekmes dēļ var izraisīt reģionāla mēroga katastrofu vai nodarīt kaitējumu cilvēku, vides un īpašuma drošībai (reģionālas nozīmes paaugstinātas bīstamības objekti);
- 3) C kategorijas paaugstinātas bīstamības objekti, kas dažādu faktoru ietekmes dēļ var izraisīt vietēja mēroga katastrofu vai nodarīt kaitējumu cilvēku, vides un īpašuma drošībai (vietējas nozīmes paaugstinātas bīstamības objekti).

Paaugstinātas bīstamības objektu skaits ir mainīgs lielums, ko nosaka saimnieciskās darbības attīstība paaugstinātas bīstamības objektos, izmaiņas attiecīgo jomu regulējošajos normatīvajos aktos u.c. faktori.

Paaugstinātas bīstamības objekti Rīgas pilsētas teritorijā ir izvietoti Daugavas abos krastos. A kategorijas un B kategorijas objekti atbilstoši to saimnieciskās darbības specifikai galvenokārt

⁶ Rīgas teritorijas plānojuma līdz 2030. gadam izstrādes ietvaros īstenotais sabiedrības līdzdalības pasākums „Iedzīvotāju sanāksmes apkaimēs”, sanāksmju protokoli. Rīga: 2013

⁷ Rīgas teritorijas plānojuma līdz 2030. gadam izstrādes ietvaros īstenotais sabiedrības līdzdalības pasākums „Apkaimju gids” sanāksmju protokoli. Rīga: 2015.

⁸ Civilās aizsardzības un katastrofu pārvaldīšanas likums. Pieņemts 05.05.2016.

atrodas Rīgas brīvostas teritorijā un gar dzelzceļu līnijām, tādēļ jautājumi un iespējamie risinājumi saistībā ar objektu izvietojumu, ietekmi uz apkārtējo teritoriju attīstību, drošības risku aizsargjoslu noteikšanu skatīti Rīgas brīvostas teritorijas tematiskajā plānojumā.

Savukārt **C kategorijas objekti, kas veido lielāko paaugstinātas bīstamības objektu grupu, lielākoties ir degvielas uzpildes stacijas (turpmāk – DUS) ar naftas produktu uzglabāšanas apjomu virs 70 t, gāzes uzpildes stacijas (turpmāk – GUS) un tamlīdzīgi objekti. Saskaņā ar MK 2013. gada 30. aprīļa noteikumos Nr.240 “Vispārīgie teritorijas plānošanas, izmantošanas un apbūves noteikumi” (turpmāk – MK noteikumi Nr. 240) iekļauto teritorijas izmantošanas veidu klasifikatoru DUS, GUS un transportlīdzekļu apkopes stacijas iekļautas tirdzniecības un pakalpojumu objektu apbūves grupā, tāpēc šo objektu izvietošana skatāma pakalpojumu nodrošināšanas nepieciešamības kontekstā.**

3. Rūpniecība

3.1. Rūpniecības uzņēmumu klasifikācija

Spēkā esošajā RTP2006-2018 rūpniecības uzņēmumi iedalīti vieglās ražošanas uzņēmumos un vispārējās ražošanas uzņēmumos. Uzņēmuma piederību vienai vai otrai grupai nosaka pēc piesārņojošās darbības atļaujas kategorijas nepieciešamības un darbības veida atbilstoši likumam “Par piesārņojumu” un MK 2010. gada 30. novembra noteikumiem Nr. 1082 “Kārtība, kādā piesakāmas A, B un C kategorijas piesārņojošās darbības un izsniedzamas atļaujas piesārņojošo darbību veikšanai” (turpmāk – MK noteikumi Nr. 1082), kā arī pēc izmantotajām bīstamajām ķīmiskajām vielām – līdz 2015. gadam atbilstoši MK 2002. gada 15. marta noteikumiem Nr. 107 “Ķīmisko vielu un ķīmisko produktu klasificēšanas, marķēšanas un iepakojšanas kārtība”, bet no 2015. gada saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 16. decembra regulu (EK) Nr. 1272/2008 par vielu un maisījumu klasificēšanu, marķēšanu un iepakojšanu, ar ko groza un atceļ direktīvas 67/548/EEK un 1999/45/EK un groza regulu (EK) Nr.1907/2007 (turpmāk – EP regula par vielu un maisījumu klasificēšanu).

Saskaņā ar RTIAN 2. punktā sniegto terminu skaidrojumu vieglās ražošanas uzņēmums ir ēka vai tās daļa, kas paredzēta ražošanai, montēšanai, pārstrādāšanai un remontēšanai, kā arī materiālu, iekārtu un jebkādu citu preču, vielu vai lietu glabāšanai, uzkrāšanai, komplektēšanai un iesaiņošanai, un, veicot attiecīgo darbību, netiek izmantotas videi, cilvēka veselībai bīstamas vielas un maisījumi.

Savukārt vispārīgās ražošanas uzņēmums atbilstoši RTIAN ir ēka vai tās daļa, kas paredzēta ražošanai, montēšanai, pārstrādāšanai un remontēšanai, kā arī materiālu, iekārtu un jebkādu citu preču, vielu vai lietu glabāšanai, uzkrāšanai, komplektēšanai un iesaiņošanai, un veicot attiecīgo darbību, tiek izmantotas videi, cilvēka veselībai bīstamas vielas un maisījumi.

Tikai vieglās ražošanas uzņēmumu attīstība RTP2006-2018 ir atļauta:

- 1) Jauktas apbūves teritorijās ar dzīvojamo apbūvi (J),
- 2) Jauktas apbūves teritorijās ar ražošanas un komercdarbības funkciju (J_R),
- 3) Ostas jauktas apbūves teritorijās (O_J),
- 4) Lidlauka teritorijas jauktas apbūves teritorijās (L_J).

Savukārt vispārīgās ražošanas uzņēmumu attīstība ir atļauta:

- 1) Jauktas apbūves teritorijās ar ražošanas un komercdarbības funkciju (J_R),
- 2) Ražošanas un komercdarbības apbūves teritorijās (R),
- 3) Jūras ostas apbūves teritorijās (O_o),
- 4) Ostas ražošanas un komercdarbības apbūves teritorijās (O_R),
- 5) Lidlauka teritorijas ražošanas un komercdarbības apbūves teritorijās (L_R).

RTP2030 rūpniecības uzņēmumu klasifikācija veicama, vadoties pēc MK noteikumu Nr. 240 regulējuma, kur teritorijas izmantošanas veidu klasifikatorā ir definēti tādi teritorijas izmantošanas veidi kā “Vieglās rūpniecības uzņēmumu apbūve” un “Smagās

rūpniecības un pirmapstrādes uzņēmumu apbūve”, sniedzot arī teritorijas izmantošanas veidu aprakstu. Tomēr MK noteikumos iekļautais apraksts ir vispārīgs un neatbilstoši uzņēmumu patieso ietekmi uz apkārtējo pilsētvidi, kā arī, nedefinējot noteikumos izmantoto terminu “būtisks piesārņojums”, rada nepamatotus aprobežojumus nozarēm, kas nerada būtisku piesārņojumu citu normatīvo aktu izpratnē, bet ir iekļautas smagās rūpniecības un pirmapstrādes uzņēmumu apbūves definīcijā. Tāpēc rūpniecības uzņēmumu klasificēšanai nepieciešami vēl citi kritēriji, lai izvērtētu uzņēmuma darbības iespējamo ietekmi uz vidi.

Saskaņā ar MK noteikumos Nr.240 iekļauto funkcionālo zonu iedalījumu un atļauto teritorijas izmantošanu vieglās rūpniecības uzņēmumu attīstība ir atļauta Jaukta centra apbūves teritorijās (JC) un Rūpnieciskās apbūves teritorijā (R), savukārt smagās rūpniecības un pirmapstrādes uzņēmumu attīstība – Rūpnieciskās apbūves teritorijās (R). Tehniskās apbūves teritorijās (TA) atļauta atsevišķas smagās rūpniecības nozares – atkritumu apsaimniekošanas un pārstrādes uzņēmumu apbūve.

Arī RTP2030 uzņēmumu klasificēšanai ir lietderīgi izmantot RTP2006-2018 praksi iedalīšanai vienā vai otrā ražošanas kategorijā uzņēmumus vērtēt pēc piesārņojošās darbības atļaujas kategorijas, darbības veida, kā arī pēc izmantotajām bīstamajām vielām. Taču, lai atvieglotu uzņēmuma darbības iespējamās ietekmes uz vidi iespējami precīzāku noteikšanu, nepieciešams izveidot uz spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem balstītu izvērtēšanas sistēmu, ieviešot tādas papildus izvērtējuma kritērijus kā uzņēmuma izmantoto bīstamo ķīmisko vielu un darbības apjoms.

Lai izvērtētu, vai uzņēmuma darbībā izmantoto bīstamo vielu apjoms atbilst vieglās vai smagās rūpniecības kategorijai, ir pielietojami MK noteikumi Nr. 563, kur noteiktas bīstamās ķīmiskās vielas un to kvalificējošie daudzumi.

Savukārt uzņēmuma darbības apjoma atbilstības vieglajai vai smagajai rūpniecībai klasificēšana veicama, izmantojot likuma “Par piesārņojumu” un MK noteikumu Nr. 1082 darbību klasifikāciju, pieņemot, ka piesārņojošās darbības (iekārtas), kam nepieciešama A kategorijas atļaujas, visas ir kvalificējamas kā smagā rūpniecība, savukārt darbības, kam nepieciešama B kategorijas atļauja vai C kategorijas apliecinājums, ir izvērtējamas.

Lai mazinātu rūpniecības uzņēmumu darbības ietekmi uz dzīvojamo un publisko apbūvi un nodrošinātu jaunu un esošo rūpniecības uzņēmumu attīstību tam atbilstošās vietās, RTP2030 ieteicams iedalīt rūpnieciskās darbības trīs kategorijās, kur pirmās divas ir atbilstošas vieglajai rūpniecībai, bet trešā – smagajai un pirmapstrādes rūpniecībai.

Vieglās rūpniecības uzņēmumu iedalījums I un II kategorijas uzņēmumos nepieciešams, lai nodalītu uzņēmumus, kuru izvietošana un attīstība netraucē dzīvojamās un publiskās apbūves attīstībai, no uzņēmumiem, kuru tuvumā nav pieļaujama dzīvojamās un publiskās apbūves attīstība, jo uzņēmuma darbības dēļ nav iespējams nodrošināt pietiekami augstu dzīvojamās vides kvalitāti.

Smagās rūpniecības uzņēmumi ietilpst III kategorijā, tajā iekļaujami visi uzņēmumi, kas veic piesārņojošas darbības, kam saskaņā ar likumu “Par piesārņojumu” un MK noteikumu Nr. 1082 prasībām nepieciešamas A kategorijas atļaujas, kā arī uzņēmumi,

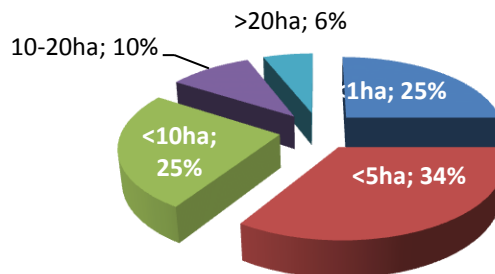
kas veic lielāko daļu B kategorijas piesārņojošās darbības un/vai atsevišķas C kategorijas piesārņojošās darbības.

Īpaša uzņēmējdarbības nozare ir atkritumu apsaimniekošana un pārstrāde, kas MK noteikumu Nr. 240 teritorijas izmantošanas veidu klasifikatorā noteikta kā atsevišķs teritorijas izmantošanas veids rūpnieciskās apbūves un teritorijas izmantošanas grupā. Līdz noteiktam apjomam⁹ atkritumu savākšana ir pakalpojums, ko saskaņā ar Atkritumu apsaimniekošanas likumu pašvaldībai ir nepieciešams nodrošināt iedzīvotājiem. Atsevišķi atkritumu savākšanas un īslaicīgas uzglabāšanas pakalpojumi ir nepieciešami tiešā dzīvojamās un publiskās apbūves tuvumā, savukārt pārējie atkritumu savākšanas un pārstrādes objekti būtu pieļaujami tikai noteiktās funkcionālajās zonās. RTP2030 izstrādes ietvaros jādiferencē, kāda veida atkritumu savākšanas objekti pieļaujami funkcionālajās zonās ar dzīvojamo un publisko apbūvi, bet kuri - zonās, kur atļautā izmantošana ir rūpnieciskā apbūve un teritorijas izmantošana – Rūpnieciskās apbūves teritorija (R) un Tehniskās apbūves teritorija (TA).

3.2. Nosacījumi rūpniecības uzņēmumu veidošanai un attīstībai

Rūpniecība, īpaši apstrādes rūpniecība, ir viena no būtiskākajām tautsaimniecības nozarēm gan Latvijā, gan Rīgā. Tās produkcija veido pamatdaļu no valsts eksporta, tādēļ rūpniecības uzņēmumiem un to izvietojumam ir jāpievērš īpaša uzmanība, lai nekavētu un neaprobežotu uzņēmumu darbību, vienlaikus nodrošinot dzīvojamās un publiskās apbūves teritoriju veiksmīgu attīstību.

80% no visu Rīgas pilsētas ražošanas uzņēmumu apgrozījuma veido 154 uzņēmumi, kuru apgrozījums ir lielāks nekā 2 miljoni eiro. 25 % no šiem uzņēmumiem aizņem teritoriju, kas ir mazāka nekā 1 ha, savukārt tikai 6 % uzņēmumu izmanto teritoriju, lielāku par 20 ha.¹⁰

1. attēls. Pēc apgrozījuma būtiskāko Rīgas uzņēmumu dalījums atbilstoši to aizņemtajai platībai.

Vērtējot uzņēmumu aizņemtās teritorijas kontekstā ar ietekmi uz pilsētvidi, ir secināms, ka uzņēmumu, kuri aizņem mazāk kā 1 ha teritorijas, ietekme uz pilsētvidi nereti ir vērtējama kā lokāla, ko veido ne tik daudz aizņemtās teritorijas platība, bet gan konkrētā uzņēmuma darbības specifika un tā darbības sekas – radītās transporta plūsmas, smakas, troksnis.

⁹ MK 2010. gada 30. novembra noteikumu Nr. 1082 “Kārtība, kādā piesakāmas A, B un C kategorijas piesārņojošās darbības un izsniedzamas atļaujas piesārņojošo darbību veikšanai” 1. pielikums

¹⁰ Uzņēmējdarbības funkciju nodrošināšanai nepieciešamo teritoriju telpiskās struktūras izstrāde. SIA “Grupa93”, Rīga, 2015

Izvirzot nosacījumus jaunu rūpniecības uzņēmumu apbūves veidošanai un esošu uzņēmumu pārbūvei un/vai darbības paplašināšanai, jāņem vērā gan iespējamā to darbības ietekme uz apkārtējām teritorijām gan vides aizsardzības kontekstā, gan no pilsētvides telpiskās organizācijas viedokļa.

Nosacījumi vides aizsardzības nodrošināšanai iestrādājami RTIAN, savukārt uzņēmējdarbības teritoriju ietekme uz pilsētvides telpisko organizāciju galvenokārt jāvērtē, veidojot teritorijas funkcionālo zonējumu.

RTP2006-2018 izvirzītie nosacījumi jaunu ražošanas uzņēmumu plānošanai vai esošu uzņēmumu pārbūvei ietver prasības negatīvas ietekmes uz gaisa kvalitāti mazināšanai¹¹, teritorijas nodrošinājumam ar infrastruktūru¹², attālumam no dzīvojamām un publiskām teritorijām¹³, apstādījumu veidošanai¹⁴, kā arī prasības par papildus plānošanas vai sabiedrības iesaistes procedūru veikšanu¹⁵.

RTP2030 šī prakse ir turpināma, pielāgojot un papildinot RTP2006-2018 RTIAN nosacījumus atbilstoši MK noteikumos Nr. 240 noteiktajam funkcionālo zonu iedalījumam un atļautajai teritorijas izmantošanai.

Gan vieglajai, gan smagajai rūpniecībai RTP2030 izvirzāmi nosacījumi jaunas darbības uzsākšanai vai esošās darbības paplašināšanai atbilstoši uzņēmuma darbības ietekmei uz apkārtējo vidi.

Atbilstoši priekšlikumam par rūpniecības uzņēmumu iedalījumu kategorijās pēc to darbības ietekmes uz vidi, I un II kategorijas uzņēmumi papildus Rūpnieciskās apbūves teritorijām (R) pieļaujami Jaukta centra apbūves teritorijās (JC). I kategorijas uzņēmumi būtu pieļaujami jauktas apbūves teritorijās, kur prioritāte ir dzīvojamā un publiskā apbūve un kam ekvivalents RTP2006-2018 ir jauktas apbūves teritorijas ar dzīvojamo funkciju, bet I un II kategorijas uzņēmumi – jauktas apbūves teritorijās, kur vēsturiski attīstījusies un dominē darījumu un industriāla rakstura apbūve.

I kategorijai atbilstošo vieglās rūpniecības uzņēmumu izvietojumam un attīstībai jauktas apbūves teritorijās, kur prioritāra ir dzīvojamā un publiskā apbūve, RTP2030 izvirzāmie nosacījumi ir:

- 1) Uzņēmuma darbību ir paredzēts veikt telpās vai ar slēgtiem paņēmieniem;**
- 2) Darbības veikšanai tiek izmantoti labākie pieejamie tehniskie paņēmieni, lai novērstu vai ierobežotu piesārņojuma rašanos;**
- 3) Darbības teritorija ir nodrošināta ar centralizētajiem lietus ūdens kanalizācijas tīkliem un/vai lietussūdeņu novadīšanai tiek izmantoti ilgtspējīgi lietussūdens apsaimniekošanas pasākumi;**
- 4) Darbības rezultātā nepalielina trokšņu ietekmi uz pieguļošajām dzīvojamām un publiskām teritorijām atbilstoši MK 2014. gada 7. janvāra noteikumu Nr. 16 "Trokšņu novērtēšanas un pārvaldības kārtība" (turpmāk – MK noteikumi Nr. 16) prasībām - netiek pārsniegti MK noteikumos noteiktie robežlielumi,**

¹¹ RTP2006-2018 RTIAN 130.⁵ punkts, 458.¹ apakšpunkts, 458.¹⁴ apakšpunkts, 461.¹ apakšpunkts

¹² RTP2006-2018 RTIAN 3.12.¹ apakšnodaļa, 458.¹³ apakšpunkts

¹³ RTP2006-2018 RTIAN 3.12.¹ apakšnodaļa, 458.¹² apakšpunkts

¹⁴ RTP2006-2018 RTIAN 464.4 punkts, 495. punkts

¹⁵ RTP2006-2018 RTIAN 458. punkts

netiek paaugstināts kopējais trokšņa līmenis dzīvojamās un publiskās apbūves teritorijas nakts laikā, netiek paaugstināts kopējais trokšņa līmenis dzīvojamās un publiskās apbūves teritorijās vairāk par 1dB dienas un vakara laikā.

I kategorijai neatbilstoša vieglās rūpniecības uzņēmumu pārbūve un/vai darbības paplašināšana teritorijā, kur prioritāra ir dzīvojamā un publiskā apbūve, varētu būt pieļaujama, ja, izpildot iepriekš minēto nosacījumu prasības, uzņēmuma darbības paplašināšana nepalielinās piesārņojuma slodzi uz vidi.

II kategorijas uzņēmumu darbības ietekme uz vidi ir lielāka, tāpēc ir grūtāk nodrošināt optimālu dzīvojamās vides kvalitāti apkārtējās teritorijās. Taču šādās teritorijās var būt saglabājusies dzīvojamā un publiskā apbūve, kas ir bijusi vēl pirms industriālās apbūves parādīšanās.

Šīm jauktas apbūves teritorijām pēc atļautās izmantošanas vistuvāk ir RTP2006-2018 noteiktās Jauktas apbūves teritorijas ar ražošanas un komercdarbības funkciju (J_R), taču JC teritorijās atbilstoši MK noteikumu Nr. 240 prasībām nav pieļaujama smagā un pirmapstrādes rūpnieciskā apbūve, kas J_R teritorijās atļauta RTP2006-2018.

Tāpēc II kategorijas uzņēmumu izvietošana vai pārbūve un/vai darbības paplašināšanai šādās jauktas apbūves teritorijās būtu izvirzāmi sekojoši nosacījumi:

- 1) Uzņēmuma darbību paredzēts veikt telpās vai ar slēgtiem paņēmieniem, ja darbības rezultātā rodas putekļu emisijas;**
- 2) Darbības veikšanai tiek izmantoti labākie pieejamie tehniskie paņēmieni, lai novērstu vai ierobežotu piesārņojuma rašanos;**
- 3) Objekts nav un darbības paplašināšanas rezultātā nekļūst par vietējas nozīmes paaugstinātas bīstamības objektu jeb uzņēmuma darbībā izmantotais bīstamo vielu daudzums nepārsniedz kvalificējošo daudzumu saskaņā ar MK noteikumiem Nr. 563;**
- 4) Darbības teritorija ir nodrošināta ar centralizētajiem lietus ūdens kanalizācijas tīkliem un/vai lietusūdeņu novadišanai tiek izmantoti ilgtspējīgi lietusūdens apsaimniekošanas pasākumi;**
- 5) Darbības rezultātā nepalielina trokšņu ietekmi uz pieguļošajām dzīvojamām un publiskām teritorijām atbilstoši MK noteikumu Nr. 16 prasībām - netiek pārsniegti MK noteikumos noteiktie robežlielumi, netiek paaugstināts kopējais trokšņa līmenis dzīvojamās un publiskās apbūves teritorijās nakts laikā, netiek paaugstināts kopējais trokšņa līmenis dzīvojamās un publiskās apbūves teritorijās vairāk par 1dB dienas un vakara laikā;**
- 6) Tiek veikta kravas transporta plūsmas modelēšana, lai noteiktu plūsmas palielinājuma ietekmi uz apkārtējām teritorijām.**

Ja uzņēmuma darbība atbilst III kategorijai, jauktas apbūves teritorijā, kur dominē darījumu un industriāla apbūve, bet iespējama arī dzīvojamās un publiskās apbūves klātbūtne, šāda uzņēmuma pārbūve un/vai darbības paplašināšana varētu būt iespējama tikai tad, ja darbības rezultātā netiek palielināta piesārņojuma slodze uz vidi.

Nemot vērā, ka šajās jauktas apbūves teritorijās dominē industriālā un darījumu apbūve, jaunas dzīvojamās un atsevišķu funkciju (sociālās aprūpes, veselības aprūpes, reliģisko organizāciju) publiskās apbūves veidošana un paplašināšana nav atbalstāma. Esošās dzīvojamās un publiskās apbūves pārbūvei un paplašināšanai būtu izvirzāmi īpaši nosacījumi:

- 1) Tiek ieviesti pasākumi dzīvojamo un publisko ēku iekštelpu aizsardzībai pret troksni;
- 2) Dzīvojamo un publisko ēku iekšelpās tiek nodrošināta piespiedu ventilācija;
- 3) Teritorijā ar esošu dzīvojamo un publisko apbūvi gar robežu ar rūpnieciskās apbūves teritoriju tiek veidota intensīva 2 pakāpju apstādījumu josla;
- 4) Nav pārsniegts akceptējamā riska līmenis saskaņā ar RTP2030 noteiktajām prasībām par objektu izvietojuma minimālajiem drošības attālumiem un teritorijas izmantošanas un apbūves ierobežojumiem.

Lai samazinātu situācijas, kad rūpniecības uzņēmums, kas līdz šim darbojies atbilstoši atļautajai teritorijas izmantošanai, līdz ar jaunā teritorijas plānojuma apstiprināšanu iegūst neatbilstošas izmantošanas statusu, RTP2030 izstrādes laikā jāvērtē potenciālo JC teritoriju tālākās attīstības perspektīvas, nosakot darbības, kuru turpināšana un iespējama paplašināšana ir pieļaujama, saglabājot teritorijas zonējumu JC, un darbības, kuru paplašināšanai nepieciešams smagai rūpniecībai atbilstošs zonējums, izsverot, kā šāda zonējuma noteikšana ietekmēs apkārtējo teritoriju attīstības iespējas no vides kvalitātes un pilsētvides telpiskās struktūras viedokļa.

III kategorijas uzņēmumu izvietošana nav savietojama ar dzīvojamo funkciju, bet saskaņā ar MK noteikumiem Nr. 240 ir pieļaujama līdzāspastāvēšana ar atsevišķiem publiskās apbūves izmantošanas veidiem kā biroju ēku apbūve, tirdzniecības un pakalpojumu objektu apbūve un aizsardzības un drošības iestāžu apbūve. Šādi nosacījumi atbilst RTP2006-2018 RTIAN noteiktajai Ražošanas un komercdarbības apbūves teritorijas izmantošanai.

Lai novērstu konfliktus starp esošu dzīvojamās un publiskās apbūves teritoriju attīstību un jaunu smagās rūpniecības un pirmapstrādes uzņēmumu būvniecību, RTP2030 būtu ieteicams noteikt attālumu, kādā no esošas vai plānotas dzīvojamās apbūves drīkst izvietot jaunu smagās rūpniecības uzņēmumu apbūvi, kas rada nozīmīgāko ietekmi uz vidi. Papildus RTP2030 nosakāms, ka jaunu rūpniecības uzņēmumu, kuri klasificējami kā rūpniecisko avāriju riska objekti, būvniecība nedrīkst apgrūtināt vai ierobežot apkārtējo teritoriju attīstību saskaņā ar RTP noteiktajām attīstības iespējām.

Lai samazinātu iespējamo ietekmi uz vidi, esošu smagās rūpniecības uzņēmumu apbūves pārbūvei un/vai darbības paplašināšanai, kā arī jaunu rūpniecības uzņēmumu izveidošanai izvirzāmie nosacījumi RTP2030 ir sekojoši:

1. Darbības veikšanai tiek izmantoti labākie pieejamie tehniskie paņēmieni, lai novērstu vai ierobežotu piesārņojuma rašanos;
2. Darbības rezultātā netiek pārsniegts akceptējamā riska līmenis saskaņā ar RTP2030 noteiktajām prasībām par objektu izvietojuma minimālajiem drošības attālumiem un teritorijas izmantošanas un apbūves ierobežojumiem;
3. Tiek veikta kravas transporta plūsmas modelēšana, lai noteiktu plūsmas palielinājuma ietekmi uz apkārtējām teritorijām;
4. Saglabājot RTP2006-2018 RTIAN prasību, noteikt, ka tiek nodrošināts nepārtraukts gaisu piesārņojošo vielu (benzola, daļiņu PM10 un PM2,5) monitorings teritorijā, kurā jānodrošina atbilstība gaisa kvalitātes normatīviem (pie noteikta kravu apgrozījuma/termināla ietilpības).

3.3. Teritorijas rūpniecības attīstībai

Stratēģijā noteikto prioritāro ekonomikas nozaru – transporta un uzglabāšanas, apstrādes rūpniecības, informācijas un komunikācijas pakalpojumu, būvniecības, izglītības un tūrisma nozares, tai skaitā citas tūrisma attīstībai nozīmīgas nozares, kā arī profesionālo, zinātnisko un tehnisko pakalpojumu izaugsmi paredzēts veicināt, izmantojot jau apbūvētu, bet ekonomiski neefektīvu, tai skaitā degradētu teritoriju atjaunošanas potenciālu.

2015. gadā SIA “Grupa93” izstrādātā pētījuma „Uzņēmējdarbības funkciju nodrošināšanai nepieciešamo teritoriju telpiskās struktūras izstrāde” ietvaros tika veikta prioritāro ekonomikas nozaru uzņēmumu aptauja par uzņēmumu vajadzībām, kas risināmas teritorijas plānojuma ietvaros.

Aptaujas rezultāti liecina, ka ikvienam uzņēmumam Rīgā, neatkarīgi no tā lieluma vai darbības specifikas, ir aktuāli jautājumi attiecībā uz transporta organizāciju un publisko infrastruktūru, tostarp ielu segumi, autostāvvietas, kanalizācija un ūdensvads, savukārt teritoriālās vajadzības ir specifiskas pārstāvētajai nozarei. Visbūtiskākā nepieciešamība pēc teritoriju pieejamības un darbības paplašināšanas iespējām ir transporta, loģistikas un ražošanas uzņēmumiem.¹⁶

Aptauja arī liecina, ka nereti uzņēmuma paplašināšanas iespējas apgrūtina RTP2006-2018 noteiktā teritorijas atļautā izmantošana apkārtējās teritorijās, kas ir pretrunā ar uzņēmuma darbības specifiku. Vienlaikus aptaujātie uzņēmēji, norādot, ka nepieciešams veidot industriālos parkus/logistikas centrus un identificēt ražotņu izveidei piemērotas teritorijas, vēlams, uz pašvaldības zemes, nepauda nepieciešamību veidot pilsētā jaunas ražošanas teritorijas, bet gan uzsvēra nepieciešamību attīstīt un paplašināt esošās, līdz šim dažādu apstākļu dēļ nepilnvērtīgi izmantotās ražošanas teritorijas.¹⁷

Novērtējot uzņēmumus pēc teritoriālā novietojuma un ekonomiskā ieguldījuma, pētījuma ietvaros tika noteiktas 11 rūpniecības attīstībai nozīmīgas teritorijas ārpus Rīgas brīvdostas:

1. Vējzaķsala
2. Čiekurkalns (teritorija starp dzelzceļu, Viskaļu un Lizuma ielu)
3. Dārzciems (teritorija starp Lubānas ielu, Vestienas ielu, Piedrujas un Rēzeknes ielu)
4. Granīta iela
5. Maskavas iela (teritorija starp Maskavas, Višķu, Lokomotīves ielām un dzelzceļu)
6. Ziepniekkalns
7. Zaslauks
8. Imantas attīstības teritorija
9. Lāčupe
10. Spilve
11. Bolderāja

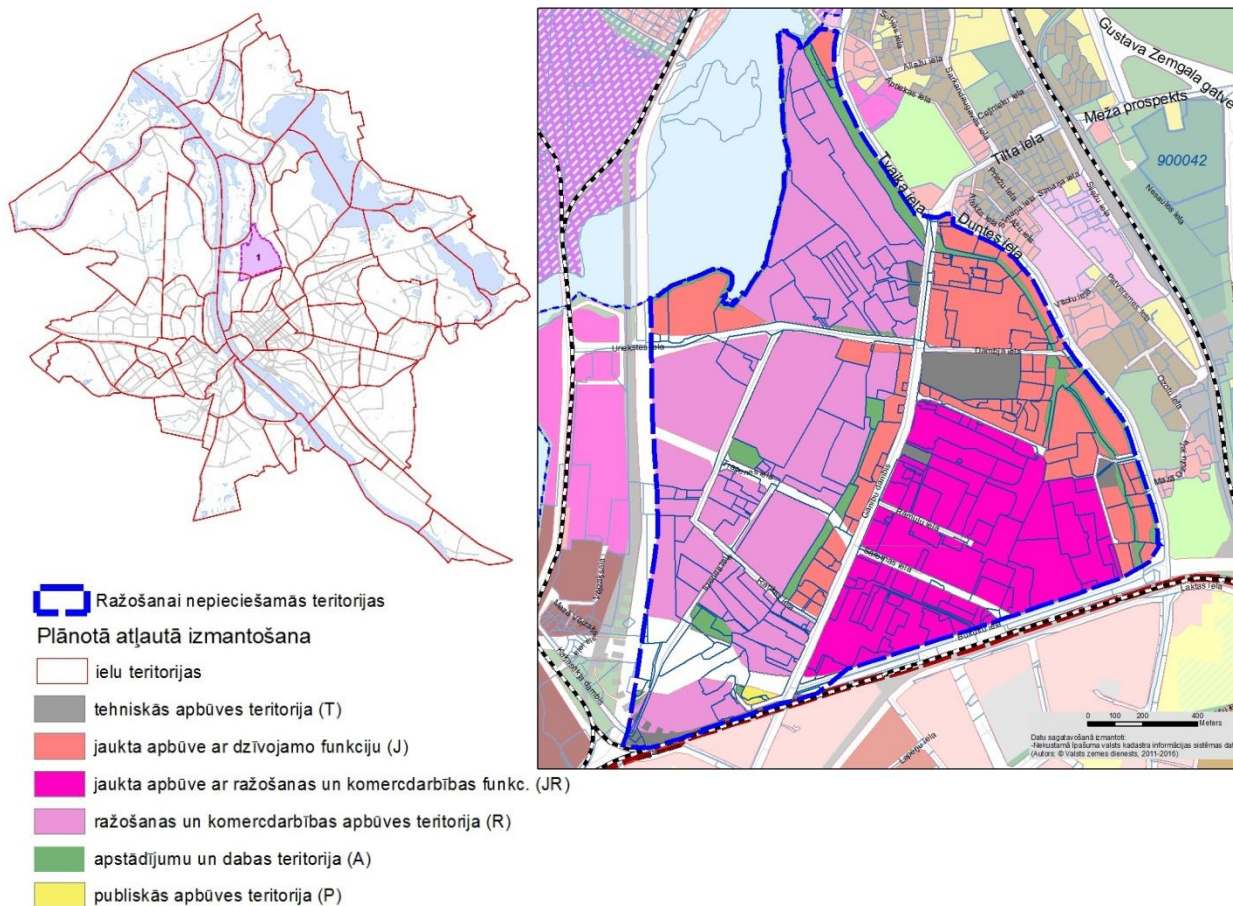
¹⁶ „Uzņēmējdarbības funkciju nodrošināšanai nepieciešamo teritoriju telpiskās struktūras izstrāde”, SIA “Grupa93”, Rīga, 2015

¹⁷ „Uzņēmējdarbības funkciju nodrošināšanai nepieciešamo teritoriju telpiskās struktūras izstrāde”, SIA “Grupa93”, Rīga, 2015

Teritoriju izvietojums Rīgas pilsētā attēlots 1. pielikumā. Tās izvietotas izklaidus, ar izteikti perifērisku tendenci, ņemot vērā dažādo uzņēmumu vajadzības attiecībā pret teritoriālo novietojumu – transporta infrastruktūras esamība, komunikāciju pieejamība, klasteru veidošanas iespējas, centra, kaimiņu pašvaldību vai ostas tuvums.¹⁸

3.3.1. Vējažalsalas attīstības teritorija

Perspektīvā Rīgas ražošanas attīstības teritorija atrodas Sarkandaugavas apkaimē. Teritorija abpus Ganību dambim, rietumu pusē to ierobežo Dunties iela, austrumu pusē – Eksportosta.

2. attēls. Vējažalsalas attīstības teritorijas novietojums pilsētā un plānotā (atļautā) teritorijas izmantošana RTP2006-2018

Visā teritorijā dominē ražošanas un tehniskās apbūves teritorijas. Darījumu un pakalpojumu objekti – biroju ēkas, tirdzniecības centri izvietotas atsevišķās vietās gar Ganību dambi un Dunties ielu. Starp Ganību dambi un Dambja ielu izvietots 1. trolejbusu parks. Atsevišķās vietās atrodas daudzdzīvokļu dzīvojamās ēkas.

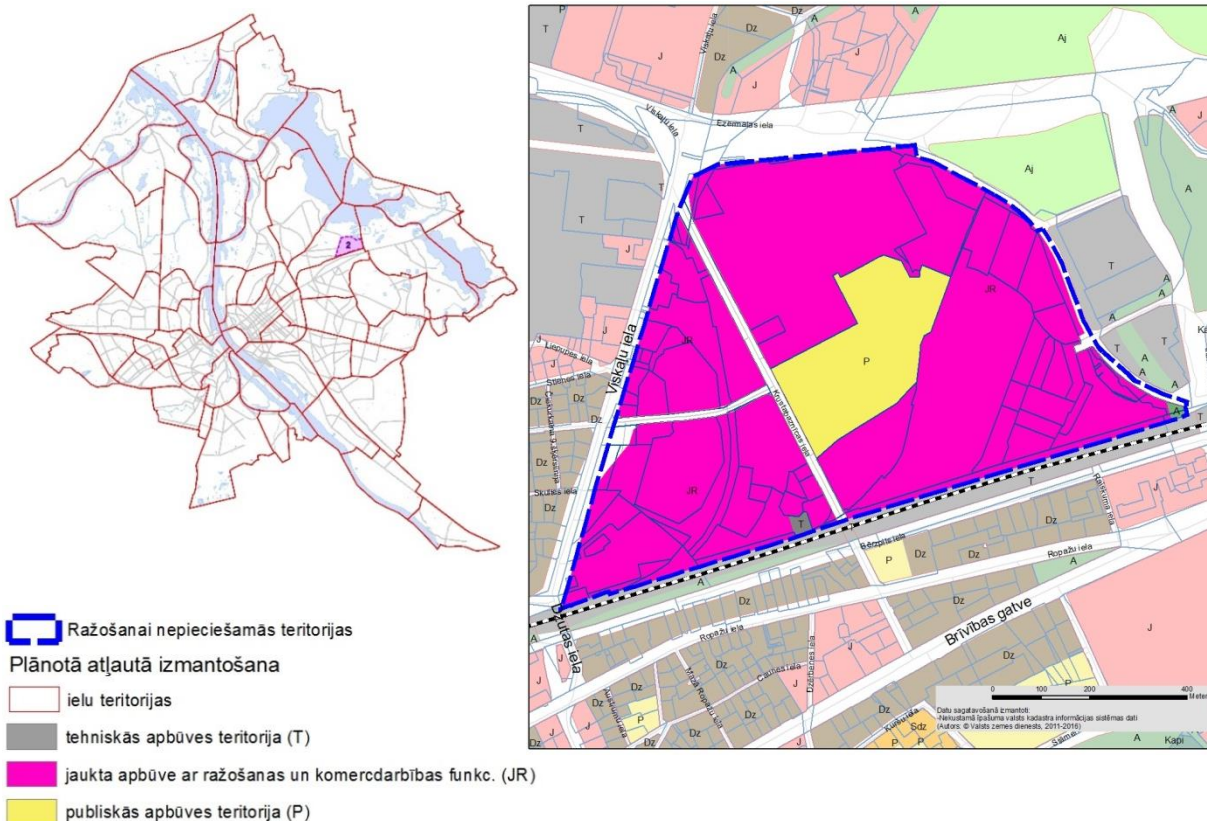
- Teritorijas platība: 274,6 ha
- Iedzīvotāju skaits: 164
- Iedzīvotāju blīvums: 0,6 iedz./ha
- Dzīvojamās ēkas: 18

¹⁸ „Uzņēmējdarbības funkciju nodrošināšanai nepieciešamo teritoriju telpiskās struktūras izstrāde”, SIA “Grupa93”, Rīga, 2015

Nemot vērā teritorijas līdzšinējo attīstību, novietojumu pilsētā un sasaisti ar citām pilsētas teritorijām, nodrošinājumu ar inženiertīkliem, būvniecības apstākļus un citus aspektus¹⁹, teritorija piemērota industriālās ražošanas uzņēmumu attīstībai, gar Dunties ielu saglabājot jauktas izmantošanas apbūvi.

3.3.2. Čiekurkalna attīstības teritorija

Perspektīvā Rīgas attīstības teritorija atrodas Čiekurkalna apkaimē starp Viskaļu un Lizuma ielām, abpus Krustabaznīcas ielai. Dienvidu daļā to norobežo dzelzceļa līnija, ziemeļu daļā plānots Ziemeļu šķērsojums.

3. attēls. Čiekurkalna attīstības teritorijas novietojums pilsētā un plānotā (atļautā) teritorijas izmantošana RTP2006-2018

Čiekurkalna ražošanas teritorijā atrodas divi lieli uzņēmumi – AS “Rīgas Dzirnavnīeks” un loģistikas centrs SIA “Reaton Ltd”. Teritorijas centrālajā daļā atrodas Nacionālo bruņoto spēku sporta klubs, ziemeļu daļā – biroju ēkas. Liela daļa teritorijas ir degradēta.

- Platība: 74,96 ha
- Iedzīvotāju skaits: 23
- Dzīvojamās ēkas: 7
- Iedzīvotāju blīvums: 0,31iedz/ha

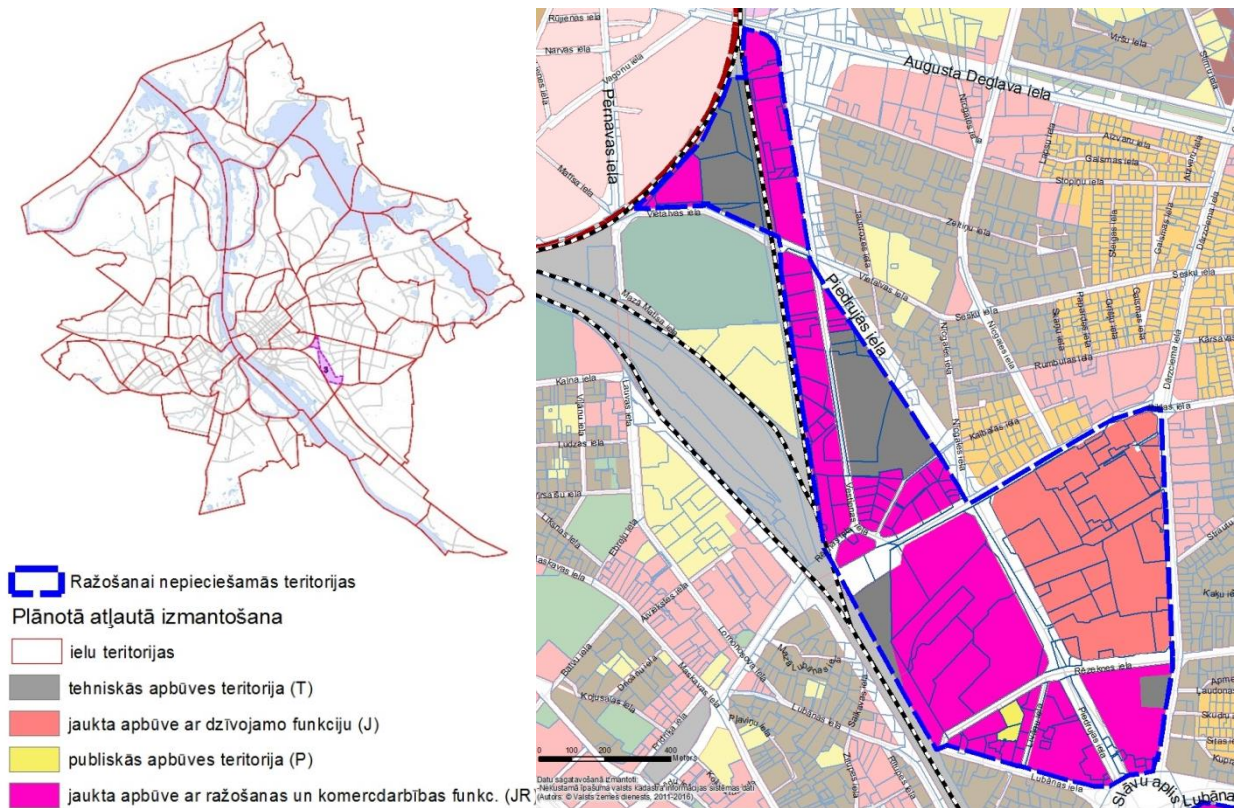
¹⁹ „Uzņēmējdarbības funkciju nodrošināšanai nepieciešamo teritoriju telpiskās struktūras izstrāde”, SIA “Grupa93”, Rīga, 2015

Nemot vērā teritorijas līdzšinējo attīstību, novietojumu pilsētā un sasaisti ar citām pilsētas teritorijām, nodrošinājumu ar inženiertīkliem, būvniecības apstākļus un citus aspektus²⁰, teritorija piemērota apstrādes rūpniecības uzņēmumu attīstībai un loģistikas uzņēmumu attīstībai.

Koordinēta inženierinfrastruktūras attīstība ir viens no galvenajiem faktoriem, lai teritoriju ilgtermiņā veidotu par pievilcīgu privātajām investīcijām un uzņēmumu attīstībai. Plānošanas dokumentos nosakāmi aprobežojumi dzīvojamās apbūves attīstībai, lai ilgtermiņā saglabātu teritorijas funkcionalitāti un izmantošanas viengabalainību, kā arī efektīvu pārvaldību.

3.3.3. Dārziema attīstības teritorija

Perspektīvā Rīgas rūpnieciskās attīstības teritorija atrodas Dārziema apkaimē, teritorijā starp Lubānas, Vestienas, Piedrujas un Rēzeknes ielu.

4. attēls. *Dārziema attīstības teritorijas novietojums pilsētā un plānotā (atļautā) teritorijas izmantošana RTP2006-2018*

Teritorijā izvietoti vairāki lieli ražošanas uzņēmumi un transporta un loģistikas uzņēmumi, dienvidu daļā izvietoti tirdzniecības objekti un nelielas dzīvojamās mājas.

- Platība: 83,84 ha
- Iedzīvotāju skaits: 765
- Iedzīvotāju blīvums: 9,12 iedz./ha
- Dzīvojamās ēkas: 41

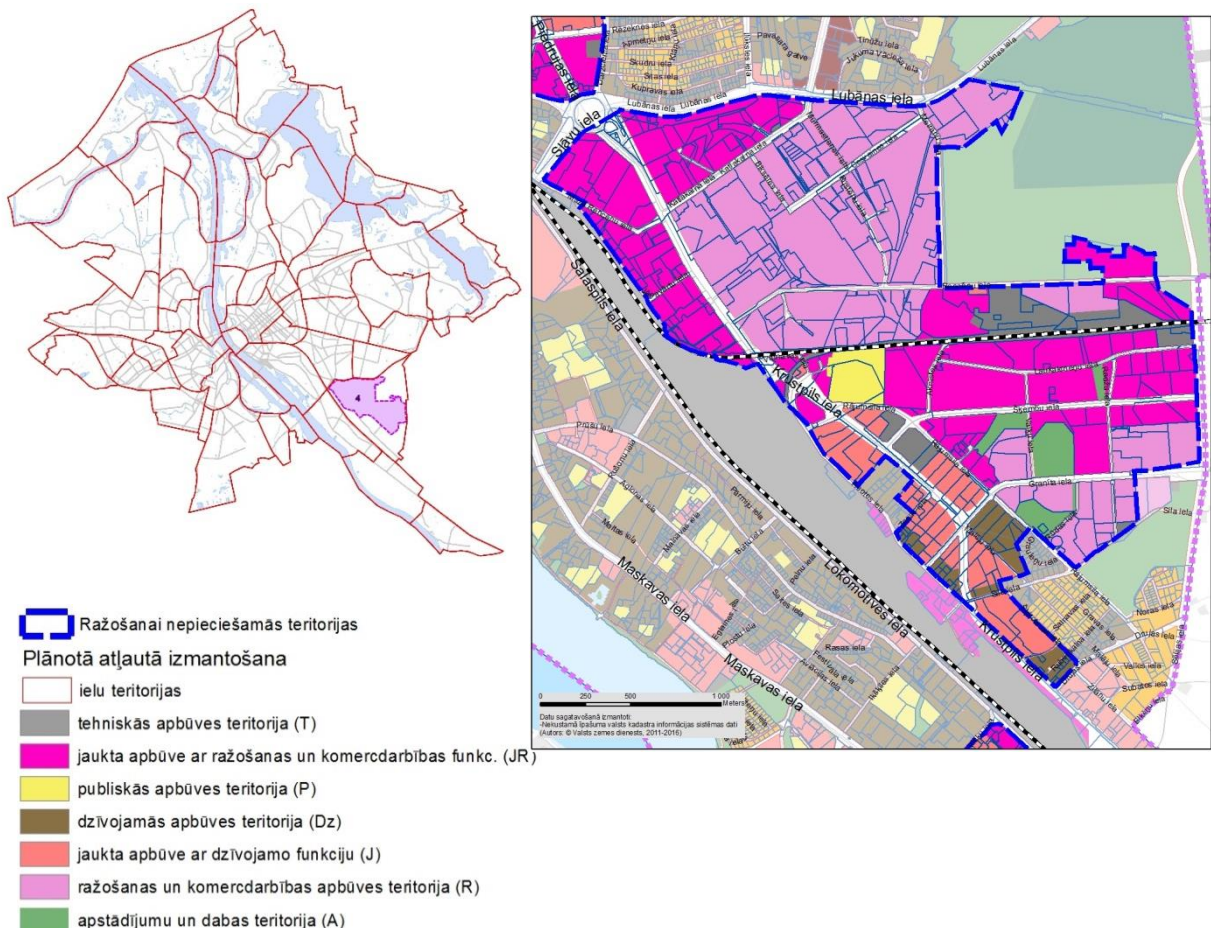
²⁰ „Uzņēmējdarbības funkciju nodrošināšanai nepieciešamo teritoriju telpiskās struktūras izstrāde”, SIA “Grupa93”, Rīga, 2015

Ņemot vērā teritorijas līdzšinējo attīstību, novietojumu pilsētā un sasaisti ar citām pilsētas teritorijām, nodrošinājumu ar inženiertīkliem, būvniecības apstākļus un citus aspektus²¹, teritorija piemērota loģistikas uzņēmumu, tirdzniecības uzņēmumu un tādu ražošanas uzņēmumu attīstībai, kuru darbība nerada būtisku vides piesārņojumu (I un II kategorijas vieglās rūpniecības uzņēmumi).

Dārziema teritorijā veidojama infrastruktūra (atbalsta, pamata, inženiertehniskā), kas paredzēta augstām slodzēm un intensīvai lietošanai. Koordinēta inženierinfrastruktūras attīstība ir viens no galvenajiem faktoriem, lai teritoriju ilgtermiņā veidotu par pievilcīgu privātajām investīcijām un uzņēmumu attīstībai. Ņemot vērā, ka teritorija robežojas ar dzīvojamām teritorijām un tajā ir esoša dzīvojamā apbūve, plānošanas dokumentos jāizvērtē esošās dzīvojamās apbūves attīstības perspektīvas un jāidentificē teritorijas, kur nosakāmi aprobežojumi dzīvojamās apbūves attīstībai, lai ilgtermiņā saglabātu teritorijas funkcionalitāti, izmantošanas viengabalainību un efektīvu pārvaldību.

3.3.4. Granīta ielas attīstības teritorija

Rūpnieciskās attīstības teritorija Šķirotavas apkaimē starp Lubānas ielu un dzelzceļu.

5. attēls. Granīta ielas attīstības teritorijas novietojums pilsētā un plānotā (atļautā) teritorijas izmantošana RTP2006-2018

²¹ „Uzņēmējdarbības funkciju nodrošināšanai nepieciešamo teritoriju telpiskās struktūras izstrāde”, SIA “Grupa93”, Rīga, 2015

ZR daļā dominē ražošanas un noliktavu teritorijas, kuras teju vienlaidus stiepjas starp Lubānas ielu, Krustpils ielu (ap Krustpils ielu arī biroju apbūve) un Rencēnu ielu līdz dzelzceļa lokam. Šķembu ielas apvidū izvietoti mazdārziņi ar mežu un kapsētu teritorijām. Teritorijas austrumu pusē attālākajā Granīta ielas daļā realizēta industriālās ražošanas teritorija. Teritorijā izvietotajās vairākas mazas ražotnes un servisa objekti.

- Platība: 473,63 ha
- Iedzīvotāju skaits: 415
- Iedzīvotāju blīvums: 0,88 iedz./ha
- Dzīvojamās ēkas: 29

Ņemot vērā teritorijas līdzšinējo attīstību, novietojumu pilsētā un sasaisti ar citām pilsētas teritorijām, nodrošinājumu ar inženiertīkliem, būvniecības apstākļus un citus aspektus²², teritorija piemērota tādu industrijas nozaru attīstībai, kuru ražošanas specifika nepieļauj atrašanos tiešā dzīvojamās apbūves tuvumā. Starp smagās rūpniecības teritorijām un dzīvojamās apbūves teritorijām veidojama nosacīta buferzona, kur izvietojami vieglās rūpniecības uzņēmumi, noliktavas un biroji. Būtisks priekšnoteikums ir plānošanas dokumentos noteikt konkrētus aprobežojumus dzīvojamās apbūves attīstībai rūpniecības objektu un teritoriju tuvumā, atjaunojot vai pārveidojot jau esošo. Ņemot vērā ražošanas teritoriju specifiku, Granīta ielas teritorijā veidojama infrastruktūra (atbalsta, pamata, inženiertehniskā), kas paredzēta augstām slodzēm un intensīvai lietošanai. Veidojami efektīvi transporta pievadi, piebraucamie ceļi un mezgļi, attīstāma lietussadzīves kanalizācijas sistēma, kā arī veicināma elektrības apakšstacijas izveide.

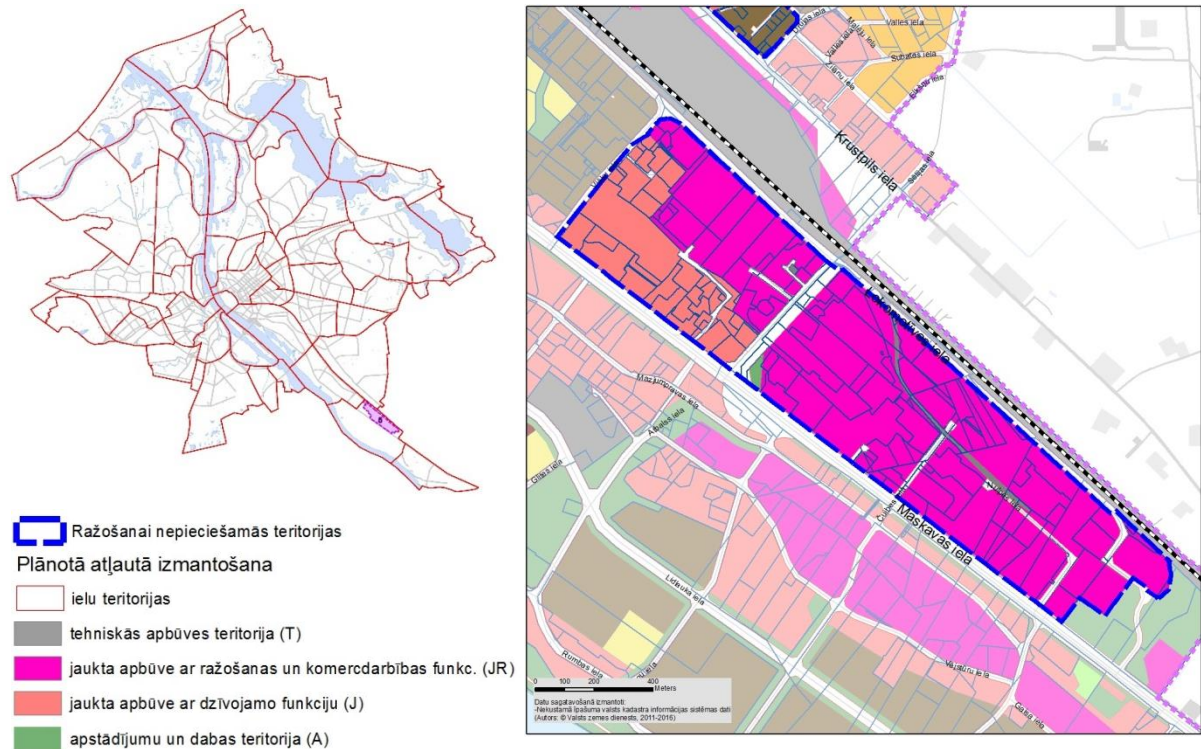
3.3.5. Maskavas ielas attīstības teritorija

Rūpnieciskās attīstības teritorija atrodas Latgales priekšpilsētā, Rumbulā starp Maskavas ielu, Krustpils ielu, dzelzceļu un Rīgas robežu.

Teritorijā dominē noliktavu un garāžu apbūve, teritorijas rietumu daļa pie Rīgas robežas tiek izmantota lietotu automašīnu tirdzniecībai. Kopumā teritorija raksturojama kā ekstensīvi izmantota, lai gan atrodas auto maģistrāles un dzelzceļa tuvumā. Pie Višķu un Maskavas ielas krustojuma teritorijai piekļaujas daudzdzīvokļu dzīvojamo māju apbūve.

- Platība: 85,29 ha
- Iedzīvotāju skaits: 155
- Iedzīvotāju blīvums: 1,82 iedz./ha
- Dzīvojamās ēkas: 12

²² „Uzņēmējdarbības funkciju nodrošināšanai nepieciešamo teritoriju telpiskās struktūras izstrāde”, SIA “Grupa93”, Rīga, 2015

6. attēls. Maskavas ielas attīstības teritorijas novietojums pilsētā un plānotā (atļautā) teritorijas izmantošana RTP2006-2018

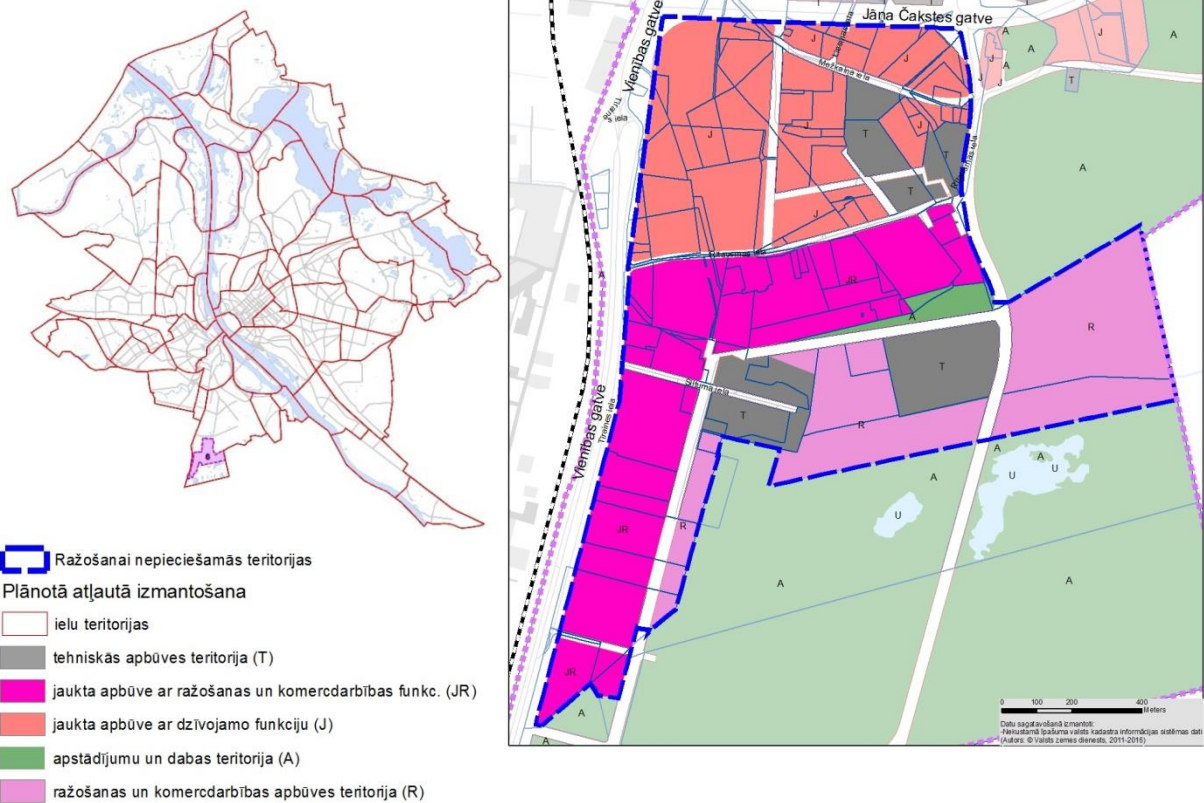
Ņemot vērā teritorijas līdzšinējo attīstību, novietojumu pilsētā un sasaisti ar citām pilsētas teritorijām, nodrošinājumu ar inženiertīkliem, būvniecības apstākļus un citus aspektus²³, teritorijā veicināma loģistikas un vieglās rūpniecības uzņēmumu attīstība, nosakot ierobežojumus jaunas dzīvojamās apbūves attīstībai. Pie esošajām daudzdzīvokļu mājām nav pieļaujama tādu uzņēmumu izvietošana, kas pasliktinātu esošo dzīvojamās vides kvalitāti. Teritorijā veidojama augstām slodzēm un intensīvai lietošanai paredzēta infrastruktūra. Lai padarītu teritoriju pievilcīgāku attīstītājiem, nepieciešama koordinēta inženierinfrastruktūras attīstība, tai skaitā ūdensapgādes un kanalizācijas apgāde.

3.3.6. Ziepniekkalna attīstības teritorija

Teritorija atrodas Ziepniekkalna apkaimes dienvidu daļā, gar Tīraines ielu (Jelgavas šoseju), ziemeļos no Ziepniekkalna lielmēroga dzīvojamā rajona teritoriju atdala Ozolciema iela. Industriālā parka robeža sakrīt ar Rīgas pilsētas robežu.

Teritorijai raksturīga nevienmērīgi izkliedēta, sadrumstalota apbūve, 7 % no tās ir dzīvojamā apbūve. Līdzās padomju laikos būvētajiem ražošanas un tehniskās infrastruktūras objektiem izklaidus saglabājusies vēsturiskā savrupmāju apbūve. Vienlaidus apbūve sastopama reti, mijas apbūvētas, neapbūvētas un degradētas teritorijas; dažādiem zemesgabaliem ir atšķirīgs labiekārtojuma līmenis. Satiksmes infrastruktūra ir ļoti sliktā stāvoklī.

²³ „Uzņēmējdarbības funkciju nodrošināšanai nepieciešamo teritoriju telpiskās struktūras izstrāde”, SIA “Grupa93”, Rīga, 2015

7. attēls. Zieņniekkalna ražošanas teritorijas novietojums pilsētā un plānotā (atļautā) teritorijas izmantošana RTP2006-2018

- Platība: 136,68 ha
- Iedzīvotāju skaits: 161
- Iedzīvotāju blīvums: 1,18 iedz./ha
- Dzīvojamās ēkas: 12

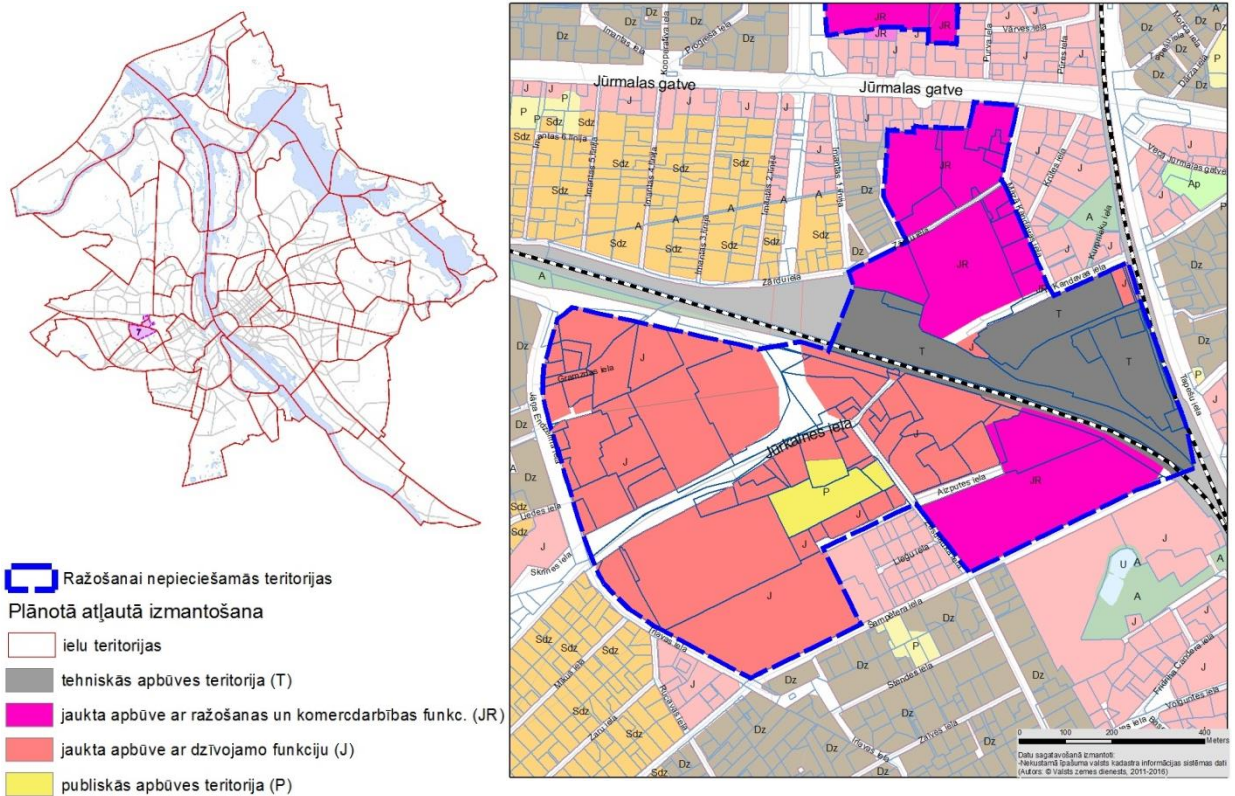
Ņemot vērā teritorijas līdzšinējo attīstību, novietojumu pilsētā un sasaisti ar citām pilsētas teritorijām, nodrošinājumu ar inženiertīkliem, būvniecības apstākļus un citus aspektus²⁴, teritorija ir piemērota rūpniecības un loģistikas uzņēmumu izvietošanai, noliktavu apbūvei, kā arī tirdzniecības un tai nepieciešamajai administratīvajai apbūvei. Teritorijā būtu ierobežojama jaunu dzīvojamo ēku būvniecība vai esošo dzīvojamo māju paplašināšana.

3.3.7. Zaslauka attīstības teritorija

Teritorija atrodas Zaslauka un Šampētera apkaimē, to ierobežo Irlavas, Šampētera, Zārdi iela un Jūrmalas gatve. Teritoriju šķērso dzelzceļa līnija Tukums – Rīga.

Teritorijā ir daudzfunkcionāla izmantošana, šeit atrodas gan noliktavu apbūve, gan sabiedriski objekti. Teritorija starp dzelzceļa līniju (Rīga-Tukums) un Jūrmalas gatvi ir monolītāka izmantošanas ziņā un ar lielāko ražošanas uzņēmumu īpatsvaru.

²⁴ „Uzņēmējdarbības funkciju nodrošināšanai nepieciešamo teritoriju telpiskās struktūras izstrāde”, SIA “Grupa93”, Rīga, 2015

8. attēls. Zasulauka ražošanas teritorijas novietojums pilsētā un plānotā (atļautā) teritorijas izmantošana RTP2006-2018

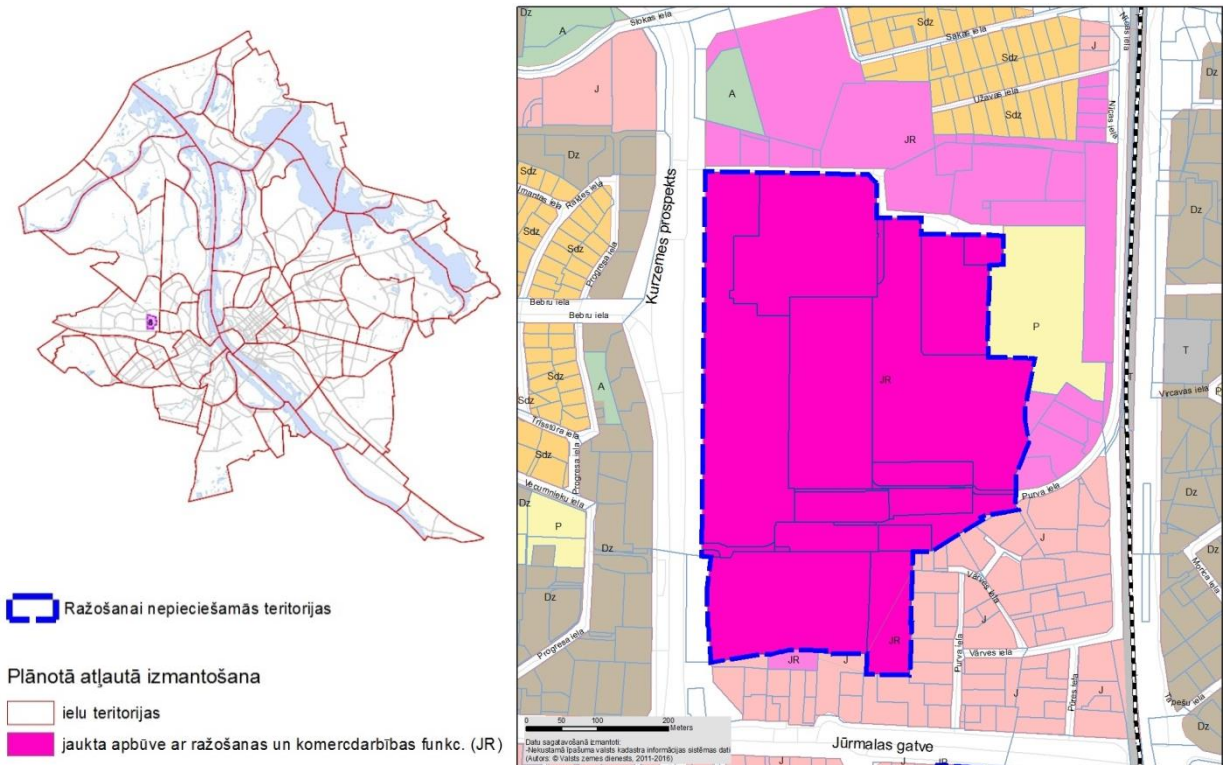
- Platība: 82,49ha
- Iedzīvotāju skaits: 897
- Iedzīvotāju blīvums: 10,87 iedz./ha
- Dzīvojamās ēkas: 43

Ņemot vērā teritorijas līdzšinējo attīstību, novietojumu pilsētā un sasaisti ar citām pilsētas teritorijām, nodrošinājumu ar inženiertīkliem, būvniecības apstākļus un citus aspektus²⁵, teritorija ir piemērota rūpniecības uzņēmumu apbūvei dzelzceļa tuvumā, kā arī vieglās rūpniecības un komercdarbības attīstībai. Jāizvērtē esošās dzīvojamās apbūves attīstības iespējas un jāvērtē, kur teritorijā ir jānosaka ierobežojumi jaunas dzīvojamās apbūves attīstībai, kā arī esošās paplašināšanai un atjaunošanai. Zasulauka teritorijā veidojama infrastruktūra (atbalsta, pamata, inženiertehniskā), kas paredzēta augstām slodzēm un intensīvai lietošanai. Koordinēta inženierinfrastruktūras attīstība ir viens no galvenajiem faktoriem, lai teritoriju ilgtermiņā veidotu par pievilcīgu privātajām investīcijām un uzņēmumu attīstībai.

3.3.8. Imantas attīstības teritorija

Teritorija atrodas Imantas apkaimes austrumu daļā starp Jūrmalas gatvi, Bolderājas dzelzceļa līniju un Kurzemes prospektu.

²⁵ „Uzņēmējdarbības funkciju nodrošināšanai nepieciešamo teritoriju telpiskās struktūras izstrāde”, SIA “Grupa93”, Rīga, 2015

9. attēls. *Imantas attīstības teritorijas novietojums pilsētā un plānotā (atļautā) teritorijas izmantošana RTP2006-2018*

Teritorija vēsturiski asociējas ar Rīgas radio rūpnīcu, kas vēl joprojām aizņem nelielu teritorijas daļu. Šobrīd teritorijā ir izvietoti divi lieli tirdzniecības centri, netālu atrodas vēl viens. Teritorijā atrodas vairāki IT uzņēmumi. Teritorija ir daļēji degradēta – šeit atrodas nolaistas un maz vai pilnībā neizmantotas ēkas.

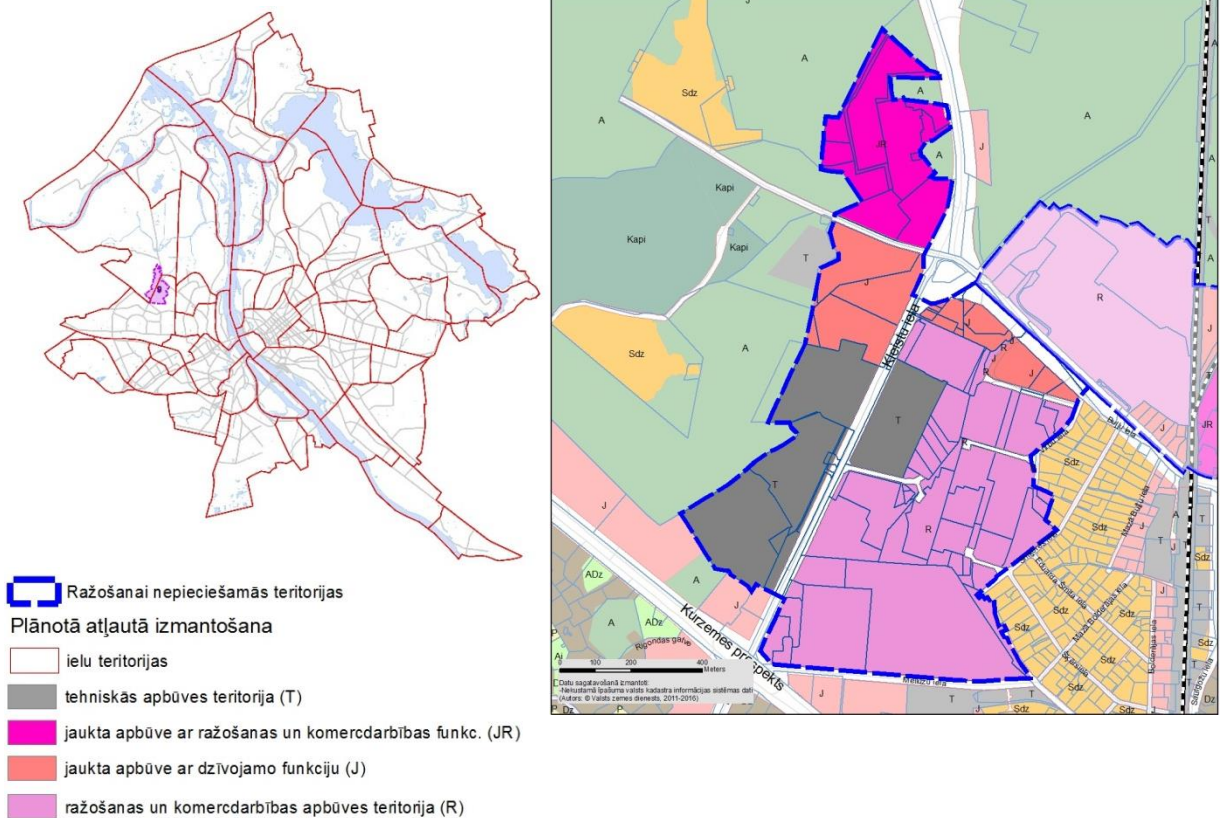
- Platība: 25,25ha
- Iedzīvotāju skaits: 1739
- Iedzīvotāju blīvums: 68,87 iedz./ha
- Dzīvojamās ēkas: 15

Ņemot vērā teritorijas līdzšinējo attīstību, novietojumu pilsētā un sasaisti ar citām pilsētas teritorijām, nodrošinājumu ar inženiertīkliem, būvniecības apstākļus un citus aspektus²⁶, teritorija ir piemērota vieglās rūpniecības un komercdarbības attīstībai. Ņemot vērā teritorijas specifiku, nepieciešams ļoti labs elektronisko sakaru nodrošinājums un stabila elektroapgāde.

3.3.9. Lāčupes attīstības teritorija

Lāčupes rūpnieciskās attīstības teritorija atrodas uz Imantas un Kleistu apkaimes robežas. Teritoriju ierobežo Mellužu un Buļļu iela, Virbu iela teritorijas austrumos un Kleistu mežs rietumos.

²⁶ „Uzņēmējdarbības funkciju nodrošināšanai nepieciešamo teritoriju telpiskās struktūras izstrāde”, SIA “Grupa93”, Rīga, 2015

10. attēls. Lāčupes attīstības teritorijas novietojums pilsētā un plānotā (atļautā) teritorijas izmantošana RTP2006-2018

Lāčupes ražošanas teritorija ir multifunkcionāla. Šeit atrodas gan loģistikas un transporta uzņēmumi, gan tirdzniecības uzņēmumi un ražošanas uzņēmumi. Teritorijā ir dzelzceļa sliežu ievads.

Teritorijā ietilpst arī pie Kleistu ielas esošā garāžu kooperatīvu teritorija, autobusu parks “Imanta” un garāžu kooperatīva teritorija Kleistu un Buļļu ielu stūrī.

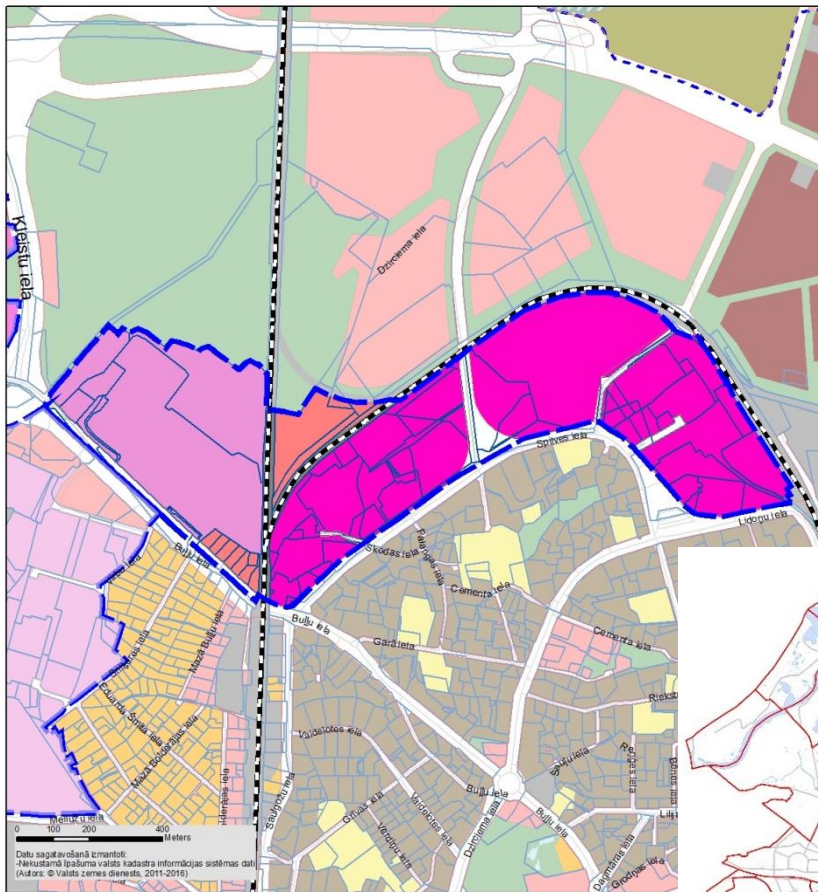
- Platība: 97,85ha
- Iedzīvotāju skaits: 51
- Iedzīvotāju blīvums: 0,52 iedz./ha
- Dzīvojamās ēkas: 14

Nemot vērā teritorijas līdzšinējo attīstību, novietojumu pilsētā un sasaisti ar citām pilsētas teritorijām, nodrošinājumu ar inženiertīkliem, būvniecības apstākļus un citus aspektus²⁷, teritorija ir piemērota rūpniecības uzņēmumu attīstībai. Lāčupes teritorijā veidojama augstām slodzēm un intensīvai lietošanai paredzēta infrastruktūra.

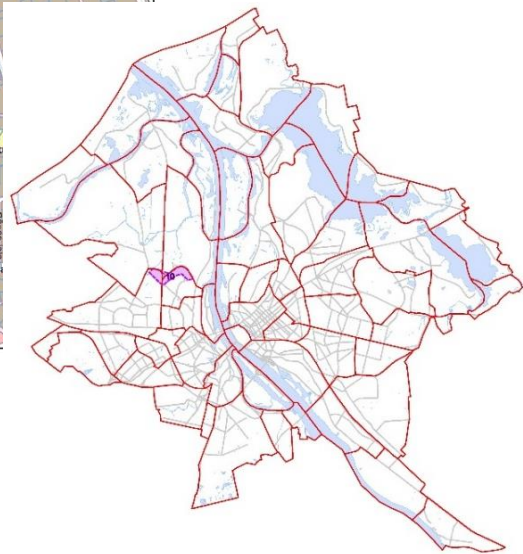
3.3.10. Spilves attīstības teritorija

Spilves rūpnieciskās attīstības teritorijas atrodas Ilģuciema, Spilves un Imantas apkaimes robežteritorijā, to ierobežo Spilves un Buļļu iela, kā arī dzelzceļš.

²⁷ „Uzņēmējdarbības funkciju nodrošināšanai nepieciešamo teritoriju telpiskās struktūras izstrāde”, SIA “Grupa93”, Rīga, 2015

- Ražošanai nepieciešamās teritorijas
- Plānotā atļautā izmantošana
- ielu teritorijas
- tehniskās apbūves teritorija (T)
- jaukta apbūve ar ražošanas un komercdarbības funk. (JR)
- jaukta apbūve ar dzīvojamo funkciju (J)
- ražošanas un komercdarbības apbūves teritorija (R)

11. attēls. Spilves attīstības teritorijas novietojums pilsētā un plānotā (atļautā) teritorijas izmantošana RTP2006-2018

Spilves ražošanas teritorija ir multifunkcionāla – šeit atrodas gan loģistikas un transporta uzņēmumi, gan tirdzniecības uzņēmumi un ražošanas uzņēmumi. Teritorijā ir dzelzceļa sliežu ievads no Bolderājas dzelzceļa līnijas. Visa teritorija ir degradēta teritorija.²⁸

Teritorijā izvietotie uzņēmumi kalpo kā atbalsta infrastruktūras teritorija ostas teritorijai.

- Platība: 78,72ha
- Iedzīvotāju skaits: 135
- Iedzīvotāju blīvums: 1,72 iedz./ha
- Dzīvojamās ēkas: 12

Nemot vērā teritorijas līdzšinējo attīstību, novietojumu pilsētā un sasaisti ar citām pilsētas teritorijām, nodrošinājumu ar inženiertīkliem, būvniecības apstākļus un citus aspektus²⁹,

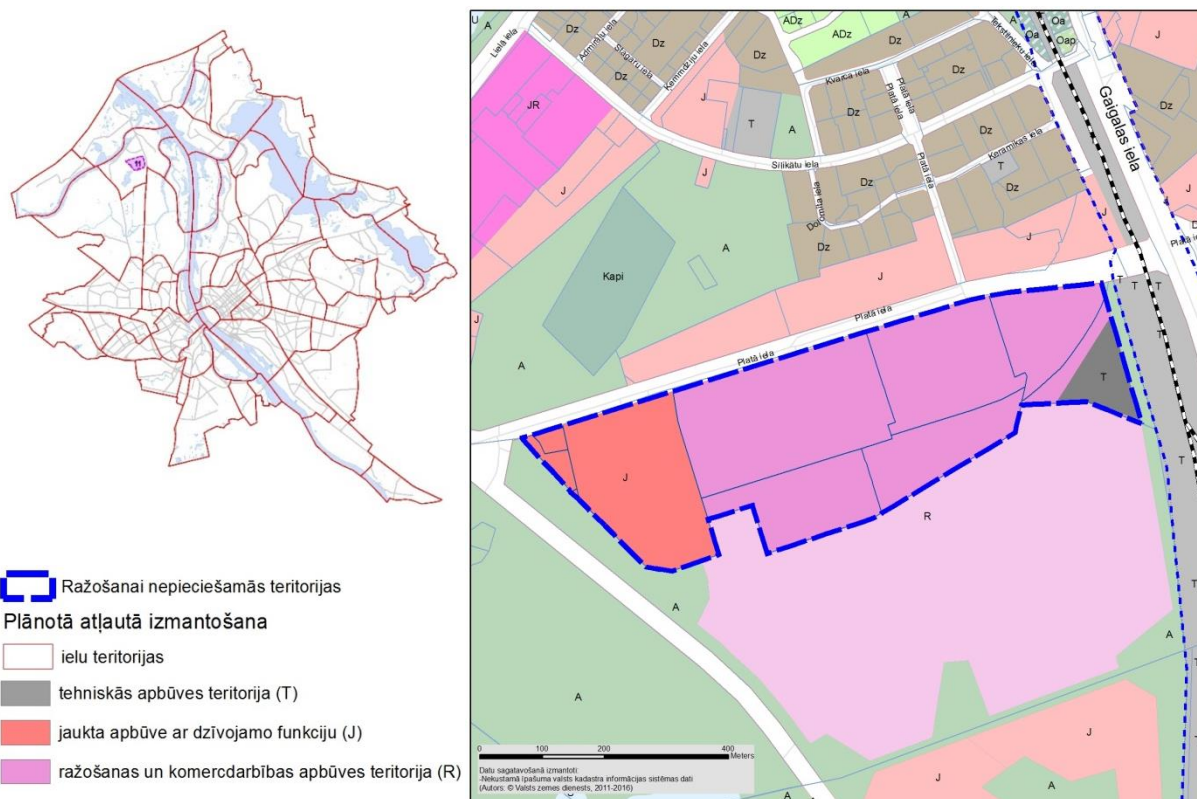
²⁸ Pētījums “Degradēto teritoriju izpēte”, SIA “Datorkarte”, Rīga, 2012.

teritorija turpmāk būtu attīstāma kā rūpnieciskās apbūves teritorija, nepieļaujot dzīvojamās apbūves attīstību. Teritorijā jāveido augstām slodzēm un intensīvai lietošanai paredzēta infrastruktūra.

3.3.11. Bolderājas attīstības teritorija

Teritorija atrodas Bolderājas apkaimē starp Bolderājas dzelzceļa līniju, Plato ielu un neapbūvētam teritorijām dienvidu pusē.

Bolderājas rūpnieciskās attīstības teritorija ir salīdzinoši neliela. Šobrīd teritorijā darbojas būvmateriālu ražošanas uzņēmums, pārvadājumu uzņēmumi un nelieli IT uzņēmumi.

12. attēls. *Bolderājas attīstības teritorijas novietojums pilsētā un plānotā (atļautā) teritorijas izmantošana RTP2006-2018*

- Platība: 48,66ha
- Iedzīvotāju skaits: 26
- Iedzīvotāju blīvums: 0,53 iedz./ha
- Dzīvojamās ēkas: 1

Atrašanās pie dzelzceļa un sliežu ievadi teritorijā ir vērtējams kā papildus ieguvums attīstot šo kā ražošanas teritoriju. Tomēr teritorijas paplašināšana uz dienvidu pusi ir apgrūtināta, jo bijušās būvmateriālu izgāztuves teritorijā starp Bolderājas karjera ūdenskrātuvi un dzelzceļu ir

²⁹ „Uzņēmējdarbības funkciju nodrošināšanai nepieciešamo teritoriju telpiskās struktūras izstrāde”, SIA “Grupa93”, Rīga, 2015

izveidojusies unikāla aizsargājamā auga bruņucpures dzegužpuķes dzīvotne, kurā konstatēti vairāk nekā 6000 auga eksemplāru. Lai aizsargātu bruņucpures dzegužpuķes atradni, ir ierosināts izveidot mikroliegumu. Tas ievērojami apgrūtinātu rūpniecības objektu attīstību tajā teritorijas daļā, kur šobrīd nenotiek rūpnieciskā darbība un nav arī konstatēti īpaši aizsargājami augi, jo teritorija būtu pieejama tikai no esošās rūpniecības teritorijas.

Lai attīstītu no mikrolieguma brīvo teritoriju kā rūpniecības teritoriju, nepieciešama detalizētāka plānošana piekļuves un inženierkomunikāciju nodrošināšanai. Esošajā ražošanas teritorijā saglabājama rūpnieciskā izmantošana.

4. Pakalpojumi

4.1. Pakalpojumu klasifikācija

Dzīves kvalitāte pilsētā lielā mērā ir atkarīga no tās teritorijā pieejamajiem pakalpojumiem, tāpēc iedzīvotājiem nepieciešams ērti un viegli pieejams plašs un daudzveidīgs pakalpojumu klāsts.

Saskaņā ar Patērētāju tiesību aizsardzības likumu pakalpojums ir personas saimnieciskās vai profesionālās darbības ietvaros, par atlīdzību vai bez tās, izpildīts pasūtījums, vai tāda ar patērētāju noslēgta līguma pildīšana, saskaņā ar kuru tiek iznomāta kāda lieta, izgatavota jauna lieta, uzlabota vai pārveidota esoša lieta vai tās īpašības, vai veikts darbs, vai gūts nematerializēts darba rezultāts.³⁰

Savukārt, Brīvas pakalpojumu sniegšanas likuma izpratnē pakalpojums ir personas saimnieciskās darbības ietvaros, par atlīdzību vai bez tās, izpildīts pakalpojuma saņēmēja pasūtījums. Par pakalpojumu nav uzskatāma ražošana, kā arī pasūtījums, kuru izpilda persona, kas, būdama darba ņēmējs, ir darba tiesiskajās attiecībās ar darba devēju vai ieņem amatu, kurš dod tiesības uz atlīdzību.³¹

Pakalpojumus nosacīti var iedalīt publiskos pakalpojumos un komerciālos pakalpojumos.

Publiskos pakalpojumus sniedz valsts un pašvaldības iestādes, taču atsevišķus pakalpojumus, piemēram, izglītības, veselības aprūpes, sociālās aprūpes, kultūras u.c. jomās, izpildot normatīvajā regulējumā noteikto nepieciešamību, var sniegt arī privāti pakalpojumu sniedzēji, saņemot par to atlīdzību no pakalpojuma saņēmēja vai pakalpojuma deleģētāja. Detalizēti jautājumi par publisko pakalpojumu nodrošināšanai nepieciešamajām teritorijām un nosacījumiem to izvietošanai tiek apskatīti Valsts un pašvaldību funkciju nodrošināšanai nepieciešamo teritoriju tematiskajā plānojumā.

Savukārt, komerciālo pakalpojumu veikšana pārsvarā ir uzņēmēju ziņā.

Lai klasificētu pakalpojumus teritorijas plānojuma (apbūves noteikumu) vajadzībām, tie iedalāmi galvenajās kategorijās, konstatējot, kādiem pakalpojumiem nepieciešamas noteikta veida teritorijas, būves, aprīkojums un/vai infrastruktūra, kā arī, kāda telpiskā ietekme uz pilsētvidi ir pakalpojuma sniegšanai nepieciešamajām darbībām un objektiem.

RTP2006-2018 RTIAN ir definēti pakalpojumu veidi, skaidrojot šo pakalpojumu sniegšanai nepieciešamās un/vai piemērotās ēkas (būves) un to tipus. Atsevišķi izdalīti objekti un darbības, piemēram, degvielas uzpildes stacijas, katlu mājas, ķīmiskās tīrītavas, u.c., kas potenciāli var radīt negatīvu ietekmi uz vidi, sadzīviskus traucējumus vai negatīvu sociālo ietekmi, tāpēc tiem noteiktas specifiskas prasības, tai skaitā izmantošanas ierobežojumi noteiktās funkcionālajās zonās.

Līdzīga pieeja izmantota MK noteikumos Nr. 240 ietvertajā teritorijas izmantošanas veidu klasifikācijā. Tāpēc, veidojot RTP2030, saglabājami RTP2006-2018 izmantotās pakalpojumu

³⁰ Patērētāju tiesību aizsardzības likums, 1. pants.

³¹ Brīvas pakalpojumu sniegšanas likums, 1. pants.

klasifikācijas sistēmas pamatprincipi, pakalpojumu klāstu papildinot ar noteiktiem pakalpojumu veidiem, kam potenciāli ir nozīmīga ietekme pilsētvidē un tāpēc nepieciešami īpaši izvietojuma un/vai izmantošanas nosacījumi.

Priekšlikums pakalpojumu objektu klasifikācijai³² iekļauts 2. pielikumā. Klasifikācijā detalizēti atļauto pakalpojumu veidi un objektu mērogs noteiktās pilsētas daļās jeb funkcionālajās zonās, balstoties uz tādiem kritērijiem kā:

- 1) pakalpojumu sniedzējam darbībai nepieciešamās teritorijas, būves un infrastruktūra;
- 2) uzņēmuma lielums;
- 3) pakalpojumu sniedzēja auditorija (pakalpojuma saņēmēju loks, mērogs, piemēram, tuvākajā apkārtnē dzīvojošo cilvēku ikdienas pakalpojumi, apkaimes, pilsētas mēroga periodiskie pakalpojumi, unikāli, specifiski nacionāla vai starptautiska mēroga pakalpojumi);
- 4) apmeklētāju daudzums (atpūtas, sporta un kultūras industrija – arī skatītāju daudzums);
- 5) objekta darbības ietekme apkārtnē, īpaši ietekme uz vides kvalitāti un iedzīvotāju sadzīves apstākļiem – konstatētie negatīvie (izslēdzošie vai ierobežojošie) faktori, tostarp, darbības ar bīstamām vielām, riska objekti.

4.2. Nosacījumi pakalpojumu uzņēmumu attīstībai

Pakalpojumu objektu attīstības galvenais priekšnoteikums ir to izvietojuma iespējamība visās apbūves teritorijās, tomēr, lai nepieļautu konfliktu veidošanās iespējamību, ir jāreglamentē pakalpojumu objekta, kuru atļauts izvietot visās apbūves teritorijās, lielums jeb platība, kas ir būtisks ietekmes uz pilsētvidi noteicošais faktors.

Pakalpojumu objektu attīstībā ir ieinteresēti gan uzņēmēji, gan pašvaldība, tomēr katram ir savi mērķi un vēlmes. Pašvaldības galvenais uzdevums ir nodrošināt sabiedrības labklājību un pilsētas ekonomisko noturību, savukārt uzņēmēja galvenais mērķis ir gūt pēc iespējas lielāku peļņu. Abu šo grupu mērķu dažādība ir izraisījusi ne mazumu konfliktu starp uzņēmējiem, pašvaldību un iedzīvotājiem. Lai izvairītos no konfliktsituāciju veidošanās, pilsētplānošanas praksē tiek definēti nosacījumi un vietas, kur uzņēmējdarbība ir atļauta, un konkretizēti uzņēmējdarbības un pakalpojumu objektu veidi, tādējādi veicinot arī uzņēmēju izvēli izvietot savu uzņēmumu pašvaldībai un iedzīvotājiem vēlamā vietā.

Lai mazinātu pakalpojumu objektu negatīvo ietekmi uz apkārtējo teritoriju attīstību un dzīvojamās vides kvalitāti, būtiski izvirzīt nosacījumus pakalpojuma objekta mērogam un funkcijai atbilstoši funkcionālās zonas specifikai. Tā, piemēram, teritorijās, kur prioritārā izmantošana ir savrupmāju un mazstāvu apbūve, pieļaujami vietēja mēroga pakalpojumu objekti, kam nav raksturīga intensīva transporta plūsma, savukārt daudzstāvu dzīvojamās apbūves teritorijās, kur apkalpojamo iedzīvotāju skaits ir lielāks, atbilstošs ir arī

³² Pakalpojumu klasifikācijas priekšlikums izstrādāts pētījuma „Uzņēmējdarbības funkciju nodrošināšanai nepieciešamo teritoriju telpiskās struktūras izstrāde” ietvaros, izstrādātājs SIA “Grupa93”, Rīga, 2015

pakalpojumu objekta mērogs. **Visplašākais pakalpojumu objektu klāsts un mērogu dažādība ir pieļaujama jauktas centra apbūves teritorijās ar intensīvu apbūvi un piemērotu satiksmes infrastruktūru.**

Nemot vērā iespējamo darbības ietekmi uz vidi, pakalpojumi, kuru sniegšana ir saistīta ar B vai C kategorijas piesārņojošu darbību, piemēram, degvielas uzpildes stacijas, automazgātaves, ķīmiskās tīrītavas un veļas mazgātavas, katlu mājas, būtu pieļaujamas jauktas izmantošanas teritorijās, kur ērta daudzveidīgu pakalpojumu pieejamība kompensē to negatīvo ietekmi uz dzīves vides kvalitāti.

4.3. Teritorijas pakalpojumu attīstībai (pakalpojumu centri)

RTP2006-2018 noteiktās 58 apkaimes, kas veido Rīgas teritoriālo struktūru, ir ļoti dažādas, ņemot vērā to platību un iedzīvotāju skaitu, apbūves blīvumu un struktūru, vēsturisko attīstību un tradīcijas. Līdz ar to, nodrošinājums ar pakalpojumiem Rīgas apkaimēs ir neviendabīgs, to izvietojums un pieejamība atkarīga no pieprasījuma un ekonomiskiem apsvērumiem.

Stratēģijā rosināts apkaimēs definēt apkaimju centrus, kam būtu telpiska, funkcionāla, sociāla vai rekreatīva nozīme un, kas veidotos socializēšanās mezgļpunktos, jeb vietās, kurās būs iespējams attīstīt atraktīvu publisko telpu visiem apkaimes iedzīvotājiem. Ilgtermiņā apkaimju centros būtu vēlams daudzveidīgs pakalpojumu klāsts, tādējādi uzlabojot katra dzīvojamā rajona funkcionalitāti un pievilcību.

Tomēr teritorijas atbilstība apkaimju centra funkcionalitātei ir vērtējama pēc atšķirīgiem kritērijiem nekā pakalpojumu centram, jo apkaimju centrs var būt arī bez komerciālo pakalpojumu piedāvājuma – tam galvenokārt jānodrošina apkaimes kopienas veidošanas un socializācijas funkcija. Savukārt pakalpojumu centra galvenais uzdevums ir nodrošināt iespējami plašāku un viegli sasniedzamu pakalpojumu pieejamību atbilstoši iedzīvotāju vajadzībām un pieprasījumam.

Līdz ar to, noteiktos gadījumos apkaimju centrs kalpotu arī kā pakalpojumu centrs, taču ne vienmēr pakalpojumu centrs pildīs arī apkaimju centra funkcijas, tāpēc apkaimju centra un pakalpojumu centra noteikšanai un plānošanai izmantojami atšķirīgi kritēriji.

Lai nodrošinātu iespējami plašāku pakalpojumu pieejamību, pakalpojumu centri ir klasificējami atbilstoši dažādiem parametriem, tostarp, funkciju dažādība, mērķauditorija, apkalpojamās teritorijas lielums.

Pakalpojumu centru galvenais uzdevums – sniegt iedzīvotājiem nepieciešamos ikdienas pakalpojumus, ko veido:

- 1) tirdzniecības pakalpojumi;
- 2) sadzīves pakalpojumi;
- 3) sabiedriskās ēdināšanas pakalpojumi;
- 4) piegādes pakalpojumi;
- 5) finanšu pakalpojumi;
- 6) pārvietošanās pakalpojumi;

- 7) rekreācijas pakalpojumi, sportošanas pakalpojumi, labiekārtota publiskā ārtelpa;
- 8) citi – medicīnas, veterinārmedicīnas, skaistumkopšanas, u.c. pakalpojumi.

Mazumtirdzniecības un pakalpojumu objektu izvietojums lielā mērā nosaka konkrētās apkaimes un pilsētas kopumā attīstību, veidojot to kā kvalitatīvu un pievilcīgu dzīves vietu.

Ikdienas pakalpojumu centru lielums un pieejamo pakalpojumu klāsts ir atkarīgs no apkalpojamās teritorijas lieluma un iedzīvotāju blīvuma. Pakalpojumu centri pēc mēroga iedalāmi trīs līmeņos:

I līmeņa jeb kvartāla pakalpojumu centrs: komfortablā kājām iešanas attālumā (~300 m) esošs pakalpojumu objekts vai objektu kopums, kas nodrošina tuvākās apkārtnes iedzīvotājus ar ikdienas pakalpojumu pieejamību.

Pamatpakalpojums – pārtikas preču veikals un sabiedriskā transporta pieturvietā, velonovietne. Atsevišķās apkaimēs kvartāla pakalpojuma centra funkcijas var pildīt pilna servisa degvielas uzpildes stacija, taču šāda prakse nav veicināma;

II līmeņa jeb apkaimes pakalpojumu centrs: tirdzniecības un pakalpojumu objektu kopums, kurā ikdienas maršruta ietvaros ikvienam ērti sasniedzami plašāka spektra pakalpojumi, ejot ar kājām, braucot ar velosipēdu, privāto vai sabiedrisko transportu.

Galvenokārt lineārā formā koncentrēti izvietojušies tirdzniecības un pakalpojumu objekti, kur pārtikas veikals ir kā izteikts enkurobjekts, bet pieejami arī citu nelielu objektu, tai skaitā frizētavas, sadzīves preču veikala, aptiekas, bankomāta, kafejnīcas, neliela tirdziņa, ziedu veikala, u.c., piedāvātie pakalpojumi un preces.

Pakalpojumu centra mērķauditorija – tuvākās apkaimes iedzīvotāji. Tā kā piedāvāto pakalpojumu pieejamību izmanto arī pilsētas viesi vai tālāku apkaimju iedzīvotāji, priekšnosacījums II līmeņa kvartālu centru attīstībai ir nelielu un īslaicīgu autostāvvietu nodrošinājums un vismaz 2 dažādu virzienu sabiedriskā transporta maršrutu pieturvietā.

III līmeņa jeb pilsētas pakalpojumu centrs: liela mēroga tirdzniecības un pakalpojumu objekts vai teritorija, kurā pieejams visplašākais ikdienā nepieciešamo preču un/vai pakalpojumu spektrs.

II līmeņa pakalpojumu centram ir reģionāla nozīme, jo, lai gan tā mērķauditorija primāri ir konkrētās pilsētas daļas iedzīvotāji, tikpat nozīmīgi ir nodrošināt centra pieejamību arī attālāku Rīgas daļu un piepilsētas iedzīvotājiem. Šāda centra funkcijas nereti pilda tādi lieli tirdzniecības centri kā “Alfa” un “Spice”, tomēr šādu tirdzniecības centru attīstība pakalpojumu centru nodrošināšanai nevar būt pašmērķis, bet ir ņemama vērā, nosakot teritorijas jaunu pakalpojumu centru attīstībai.

Būtiska sastāvdaļa visu līmeņu pakalpojumu centriem ir kvalitatīva, labiekārtota publiskā ārtelpa.

2015. gadā SIA “Grupa93” izstrādātā pētījuma „Uzņēmējdarbības funkciju nodrošināšanai nepieciešamo teritoriju telpiskās struktūras izstrāde” ietvaros tika identificēti Rīgā esošie pakalpojumu centri, kuri pēc pieejamo pakalpojumu klāsta atbilst pakalpojumu centru klasifikācijai. To izvietojums apskatāms 3. pielikumā.

Pētījuma rezultāti rāda, ka I līmeņa jeb kvartāla pakalpojumu centri 90% Rīgas iedzīvotāju ir sasniedzami mazāk nekā 5 minūšu gājiena attālumā. Šo centru objektu izvietojums ir dažāds – gan brīvi stāvošās ēkās, gan daudzdzīvokļu māju pirmajos stāvos. Kvartāla pakalpojumu centru attīstība galvenokārt atkarīga no tirgus situācijas – konkurences un pieprasījuma.

Apkaimes līmeņa pakalpojumu centri ir pieejami vairāk nekā pusē Rīgas apkaimju, atsevišķās apkaimēs pakalpojuma centra funkcijas nodrošina pilsētas pakalpojumu centri. Apkaimes līmeņa pakalpojumi 5-7 minūšu gājiena attālumā pieejami 76 % Rīgas iedzīvotāju.³³

Ņemot vērā iedzīvotāju skaitu un blīvumu, kā arī I līmeņa jeb kvartāla pakalpojumu centru īpatsvaru, trijās apkaimēs – Šampēterī, Zasulaukā un Čiekurkalnā būtu nepieciešams pievērst uzmanību ikdienas pakalpojumu pieejamības nodrošināšanai.

Pētījuma ietvaros identificētie III līmeņa jeb pilsētas pakalpojuma centri klasificējami piecās kategorijās, ņemot vērā to struktūru, veidošanos un atrašanos pilsētvidē:

- 1) Rīgas Centrāltirgus kā atsevišķs un unikāls pilsētas pakalpojumu centrs;
- 2) teritorijas ar blīvu pakalpojumu objektu izvietojumu – Rīgas Centrs un Bulvāra loks;
- 3) vēsturiski veidojušies pakalpojumu objektu sablīvējumi ap transporta maģistrālēm un krustojumiem;
- 4) lielveikalu klasteri pie transporta maģistrālēm – Imantā un Vienības gatvē;
- 5) tirdzniecības centri – “Alfa”, “Spice”, “Dole”, “Rīga Plaza”, “Olimpia”, “Domina”, “Atrium Azur”, “Sky&More”, “Origo”, “Stockmann”, “Mols”.

III līmeņa jeb pilsētas pakalpojumu centrā esošie uzņēmumi ir tieši ieinteresēti ērtas savas sasniedzamības nodrošināšanā, līdz ar to, izvērtējot savu tirdzniecība objektu mērķauditoriju, uzņēmēji izvēlas sev un potenciālajiem klientiem ērtāko novietojumu, ņemot vērā apkārt esošo apbūves struktūru, pilsētas transporta maģistrāles, pieejamās inženierkomunikācijas u.c. faktorus. Analizējot pilsētas pakalpojumu centru ģeogrāfisko novietojumu, ir skaidri redzama jauno un vēsturiski veidojušos pakalpojumu centru novietojumu atšķirība – jaunie pilsētas pakalpojumu centri ir novietojušies brīvās, līdz tam neapgūtās pilsētas daļās, kur iespējams piekļūt ar dažāda veida transportu, galvenokārt – autotransportu, bet vēsturiski veidojušos centru struktūru ietekmē apbūve, kas vairumā gadījumu ir blīva un lineāri izvietota. Detalizētas prasības un kritēriji publiskās ārtelpas veidošanai pakalpojumu centros vērtēti Apstādījumu struktūras un publisko ārtelpu tematiskajā plānojumā.

10 minūšu gājiena attālumā (800 m) no pilsētas pakalpojumu centriem dzīvo 61 % Rīgas iedzīvotāju, savukārt 40 % dzīvo 500 m attālumā.³⁴

Galvenie priekšnosacījumi pakalpojumu centru attīstībai ir pakalpojumu pieprasījums, ko nosaka iedzīvotāju blīvums, kā arī uzņēmēju iespējas attīstīt pakalpojumu objektu, ņemot vērā pilsētas inženiertehnisko infrastruktūru (transporta infrastruktūra, inženierkomunikācijas),

³³ Pētījums „Uzņēmējdarbības funkciju nodrošināšanai nepieciešamo teritoriju telpiskās struktūras izstrāde”, SIA “Grupa93”, Rīga, 2015

³⁴ Pētījums „Uzņēmējdarbības funkciju nodrošināšanai nepieciešamo teritoriju telpiskās struktūras izstrāde”, SIA “Grupa93”, Rīga, 2015

brīvo teritoriju nodrošinājumu pakalpojumu centros, kā arī teritorijas plānojuma nosacījumi objekta izveidei.

Rīgas pilsētā pakalpojumu centru pieejamība kopumā ir vērtējama kā laba un nav nepieciešams šobrīd noteikt īpašas jaunas pakalpojumu centru attīstības teritorijas, bet ir koncentrējama uzmanība uz esošo pakalpojumu centru kvalitatīvo attīstību – pakalpojumu klāsta, sasniedzamības, vizuālās kvalitātes, infrastruktūras pilnveidošanu.

Visos pakalpojumu centros ir vēlams pievērst uzmanību to labiekārtošanai un vizuālās kvalitātes uzlabošanai, t.i., ielas telpas koptēla radīšanai, primāri, no kājāmgājēju viedokļa. Tas attiecas arī uz pakalpojumu centriem, kas veidojušies vēsturiski, galvenokārt ielu krustpunktos, piemēram, Mežaparks, Bolderāja, Sarkandaugava, Čiekurkalna tirgus, Teika, Āgenskalns, Centrs un Vecpilsēta. Minētajās teritorijās pievēršama uzmanība arī īslaicīgu autostāvvietu izveidei.

Jāpievērš uzmanība gar maģistrālajām ielām izvietoto pakalpojumu centru pieejamībai kājāmgājējiem un velobraucējiem drošas un komfortablas kājāmgājēju infrastruktūras neesamības dēļ.

Izmantoto informācijas avotu saraksts

Tiesību akti

1. Aizsargjoslu likums. Pieņemts 05.02.1997. ar grozījumiem, kas pieņemti līdz 23.10.2014.
2. Civilās aizsardzības un katastrofu pārvaldīšanas likums. Pieņemts 05.05.2016.
3. Par pašvaldībām. Pieņemts 19.05.2004. ar grozījumiem, kas pieņemti līdz 08.10.2015.
4. Teritorijas attīstības plānošanas likums. Pieņemts 13.10.2011. ar grozījumiem, kas pieņemti līdz 13.02.2014.
5. Ministru kabineta 03.11.2009. noteikumi Nr. 1290 „Noteikumi par gaisa kvalitāti”
6. Ministru kabineta 18.09.2007. noteikumi Nr. 563 „Paaugstinātas bīstamības objektu apzināšanas un noteikšanas, kā arī civilās aizsardzības un katastrofas pārvaldīšanas plānošanas un īstenošanas kārtība”
7. Ministru kabineta 19.08.2014. noteikumi Nr. 500 „Vispārīgie būvnoteikumi”
8. Ministru kabineta 30.04.2013. noteikumi Nr. 240 „Vispārīgie teritorijas plānošanas, izmantošanas un apbūves noteikumi”
9. Rīgas domes 20.12.2005. saistošie noteikumi Nr. 34 „Rīgas teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi” ar grozījumiem, kas pieņemti līdz 18.06.2013.

Plānošanas dokumenti

1. Rīgas attīstības programma 2014.-2020.gadam. Apstiprināta ar Rīgas domes 27.05.2014. lēmumu Nr. 1173
2. Rīgas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā līdz 2030. gadam. Apstiprināta ar Rīgas domes 27.05.2014. lēmumu Nr. 1173
3. Rīgas teritorijas plānojums 2006.–2018.gadam. Apstiprināts ar Rīgas domes 20.12.2005. lēmumu Nr. 749 ar grozījumiem, kas pieņemti līdz 18.06.2013.

Pētījumi

1. Rīcības plāns prioritāro ekonomikas nozaru konkurētspējas paaugstināšanai un Rīgas darba tirgus analīze. Rīga: NK Konsultāciju birojs, (iepirkuma identifikācijas Nr.: RD PAD 2013/44), 2013.
2. Rīgas teritorijas plānojuma 2006.-2018.gadam realizācijas izvērtējums. Rīga: Grupa93, (iepirkuma identifikācijas Nr.: RD PAD 2013/12), 2013.
3. Uzņēmējdarbības funkciju nodrošināšanai nepieciešamo teritoriju telpiskās struktūras izstrāde. Rīga: Grupa93, (iepirkuma identifikācijas Nr.: RD PAD 2014/16), 2014.

Sabiedrības līdzdalības pasākumu materiāli

1. Rīgas teritorijas plānojuma līdz 2030. gadam izstrādes ietvaros īstenotais sabiedrības līdzdalības pasākums „Apkaimju gids” sanāksmju protokoli. Rīga: 2015.
2. Rīgas teritorijas plānojuma līdz 2030. gadam izstrādes ietvaros īstenotais sabiedrības līdzdalības pasākums „Iedzīvotāju sanāksmes apkaimēs”, sanāksmju protokoli. Rīga: 2013.
3. Rīgas teritorijas plānojuma līdz 2030. gadam izstrādes ietvaros īstenotais sabiedrības līdzdalības pasākums „Starptautiskās izstādes „Tech Industry 2014” ietvaros rīkotā uzņēmēju aptauja”, aptaujas anketas. Rīga: 2014.
4. Rīgas teritorijas plānojuma līdz 2030. gadam izstrādes ietvaros īstenotais sabiedrības līdzdalības pasākums „Tematiskie semināri”, sanāksmes protokols. Rīga: 23.10.2014.

Sabiedrības līdzdalības pasākumu materiāli

1. Rīgas teritorijas plānojuma līdz 2030. gadam izstrādes ietvaros iesniegtie priekšlikumi, kas saņemti Rīgas domes Pilsētas attīstības departamentā no 01.01.2006. līdz 01.08.2015.

Grāmatas

1. Rīga – pilsēta, kas dzīvo... 2009-2012. Rīga: Rīgas domes Pilsētas attīstības departaments, 2012.

Elektroniskie resursi

1. Latvijas tirdzniecības centru klasifikācija un apskats. Rīga: Latio, 2006.